

MUSEUM OKRĘGU SZKOLNEGO
BRZESKIEGO

Styczeń—Luty
1933 r.

Handwritten text on the right margin:
K. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.
K. K. K. K.

CENTRALNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
(Dąbrowskiego 8)
otwarta w godzinach od 16 do 20.

T R E Ś Ć :

Poz.	Strona
1. Organizacja roku szkolnego	3
2. Przeciwdziałanie potajemnemu gorzelnictwu	4
3. Opłaty za druki w państw. szkołach zawodowych	5
4. Opłaty na kursach wędrownych	5
5. Zaliczenie lat służby naucz. przy przejściu do szkół innych kategorij	6
6. Państw. Kom. Egzamin. dla naucz. szkół powszechnych	7
7. Zmiany w składzie Państw. Kom. Egzam. w Brześciu n. B.	11
8. Zadłużenie nauczycielstwa	12
9. Urlopy nauczycieli	12
10. Księga ocen sprawow. się i postępow. w naukach	14
11. Album Legjonów Polskich	15
12. Akcja ubezpieczeniowa Feder. Pol. Związk. Obr. Ojczyzny	16
13. Ruch służbowy	16
14. Konkursy	19
[Część nieurzędowa	20

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego **przyjmuje interesantów w poniedziałki, środy i piątki od godziny 12 1/2 do 14-ej.**

1.

ROZPORZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 18 listopada 1932 r.

o organizacji roku szkolnego.

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Rok szkolny trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 19 sierpnia włącznie następnego roku kalendarzowego.

§ 2.

Rok szkolny dzieli się na dwa półrocza szkolne, obejmujące 4 okresy szkolne, oraz na ferje zimowe i letnie.

§ 3.

Pierwsze półrocze trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 22 grudnia włącznie i dzieli się na okresy: I od dnia 20 sierpnia do dnia 20 października i II od dnia 21 października do dnia 22 grudnia.

Drugie półrocze szkolne trwa od dnia 16 stycznia do dnia 15 czerwca włącznie i dzieli się na okresy: III od dnia 15 stycznia do 31 marca i IV od dnia 1 kwietnia do 15 czerwca.

§ 4.

Ferje zimowe trwają od dnia 23 grudnia do dnia 15 stycznia następnego roku kalendarzowego.

Ferje letnie trwają od dnia 16 czerwca do dnia 19 sierpnia.

§ 5.

Rozporządzenie niniejsze odnosi się do państwowych i publicznych szkół powszechnych, szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dla niektórych typów szkół zawodowych ustalać odmienną organizację roku szkolnego.

§ 6.

Osobne zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego regulują sprawę dni wolnych od nauki szkolnej łącznie z czasem trwania feryj świątecznych wielkanocnych.

§ 7.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie inne przepisy, wydane w sprawach, uregulowanych rozporządzeniem niniejszem.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
(—) J. JĘDRZEJEWICZ.

KURATORJUM**Okręgu Szkolnego Brzeskiego**

w Brześciu n/B.

Dnia 13 grudnia 1932 r.

Nr. 0-22259/32.

Do wiadomości i wykonania, z tem, iż w myśl postanowienia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6 grudnia 1932 r. Nr. III.T.P.5162/32 powyższe rozporządzenie nie obejmuje następujących państwowych szkół zawodowych:

- 1) średnich szkół technicznych typu zasadniczego i wyższego,
- 2) szkół mistrzów maszynowych i budowlanych,
- 3) szkół nadzorców drogowych,
- 4) szkół rolniczych średnich i niższych wszelkich typów i specjalności, z wyjątkiem szkół ogrodniczych średnich i niższych, i że w tych, co dopiero wymienionych szkołach państwowych zawodowych, ferie zimowe w roku szkolnym bieżącym trwać będą od dnia 23 grudnia 1932 r. do dnia 7 stycznia 1933 r. włącznie.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) *M. B. GODECKI*

2.

O K Ó L N I K Nr. 152.**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 15 października 1932 r. (II.P.-6097/32).

o przeciwdziałaniu potajemnemu gorzelnictwu.

Ze względu na szkodliwość rozpowszechnionego obecnie tajnego gorzelnictwa, polecam nauczycielstwu wszelkich kategorii szkół, zarówno w mieście, jak na wsi, podkreślać przy sposobności przeprowadzania pogadarek — zwłaszcza na lekcjach przyrody i higieny — o wpływie alkoholu na organizm ludzki, szczególnie szkodliwość wyprodukowanego w domowych gorzelniach spirytusu, zawierającego trujące substancje.

Równocześnie powinien nauczyciel, prowadzący pogadankę, wykorzystać wiążące się z tem momenty wychowania obywatelsko-państwowego przez zwrócenie uwagi uczniów na obowiązek szanowania zarządzeń władz państwowych, wydawanych dla dobra ogółu obywateli.

(—) *J. JĘDRZEJEWICZ*

Minister W.R. i O.P.

3.

OKÓLNIK Nr. 189.**Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 28 grudnia 1932 r. (III. HG.-4538/32)

w sprawie opłat za druki w państwowych szkołach zawodowych.

W związku z wątpliwościami, jakie nasunęły się Dyrekcjom niektórych szkół zawodowych co do pobierania od uczniów opłat za druki, Ministerstwo wyjaśnia, iż, poczynając od daty wejścia w życie zarządzenia z dnia 24 sierpnia 1932 r. Nr. III. T.P.-3543/32 o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6, poz. 75), t. j. od dnia 1 września 1932 r., w stosunku zaś do szkół rzemiosł budowlanych od dnia 1 listopada 1932 r., — zaświadczenia i druki szkolne (np. dla celów wojskowych, uzyskania ulg kolejowych i t.p.) winny być wydawane uczniom bezpłatnie.

Wydatki, związane ze sporządzeniem tych druków, mają Dyrekcje szkół zawodowych pokrywać z tej części „Taksy Administracyjnej“, która pozostaje do ich dyspozycji.

Podsekretarz stanu

(—) **KAZIMIERZ PIERACKI**

4.

ZARZADZENIE**Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 14 grudnia 1932 r. Nr. III HG. 4842/32.

w sprawie opłat na kursach wędrownych.

Zezwalam w drodze wyjątku na zwolnienie od opłaty szkolnej, przewidzianej w postanowieniach działu VI, litera B., punkt o. zarządzenia z dnia 24 sierpnia 1932 r. (III. TP.-3643/32) o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych, tych uczenie kursów wędrownych, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe, które chwilowo same pozostają bez pracy, lub rodzice ich są bezrobotni.

Powyższe zezwolenie obowiązuje aż do odwołania.

Podsekretarz stanu

(—) **KAZIMIERZ PIERACKI**

5.

O K Ó L N I K Nr. 186.

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 20 grudnia 1932 r. (BP.-18466/32)

w sprawie *zaliczenia lat służby* w razie bezpośredniego przejścia nauczyciela szkół powszechnych do szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz do zakładów kształcenia nauczycieli.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, po porozumieniu się z Ministerstwem Skarbu (pismo tegoż Ministerstwa z dnia 30 listopada 1932 r. Nr. D.III.17750/1-32), że nauczycielom, przechodzącym z jednej kategorii szkół do innej, należy przy wymiarze uposażenia uwzględniać cały czas zaliczony w szkole dotychczasowej kategorii. Dotyczy to zarówno czasu zaliczalnego, jak i sposobu zaliczenia. W szczególności odnosi się to do postanowień art. 99 i 106 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r., dotyczących tylko nauczycieli czynnych w dniu wejścia w życie tej ustawy, t. j. w dniu 1 października 1923 r., ponieważ praw nabytych na podstawie tych artykułów nauczyciele nie tracą w razie przejścia do innej kategorii szkół, w której otrzymują uposażenie według przepisów innego rozdziału ustawy uposażeniowej.

Prawa raz nabyte w nauczycielskiej służbie państwowej polskiej nie mogą być utracone przez nauczyciela, który nie występuje ze służby państwowej. Jeżeli zatem nauczyciel uzyskał już raz zaliczenie do *uposażenia* okresu służby w b. państwach zaborczych lub pracy zawodowej, zaliczona w ten sposób służba winna być traktowana odtąd tak — jak służba państwowa polska, nie podlegająca żadnym ograniczeniom przy późniejszym przejściu nauczyciela do innej kategorii szkoły.

Wyjaśnienia powyższe mają zastosowanie tylko do nauczycieli, których przejście z jednej kategorii szkoły do innej nastąpiło bez żadnej przerwy w służbie.

Szef Biura Personalnego

(—) Dr. A. OWSIONKA

6.

OKÓLNIK NR. 15

Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego

z dnia 14 października 1932 r. (Nr. 1-16883/32).

w sprawie Państwowych Komisj Egzaminacyjnych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

Nawiązując do zarządzenia tutejszego z dnia 6 października b. r. Nr. 1-16846/32 (okólnik Nr. 14/32) oznajmiam, że na zasadzie postanowień § 3 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 grudnia 1928 r., zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr. 1 ex 1929, poz. 3) mianowałem na okres trzechletni od dnia 1 września 1932 r. do dnia 31 sierpnia 1935 r. Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w następującym składzie:

I. BIAŁYSTOK.

1. Prezes Państwowej Komisji Egzaminacyjnej — p. ZAREMBA Ludwik, dyrektor Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego męskiego w Białymstoku.
2. Zastępca Prezesa — p. JURECKI Mieczysław, inspektor szkolny w Białymstoku.

CZŁONKOWIE p.p.:

3. Bens Edgar,	inspektor szk. w Bielsku-Podlaskim.
4. Wycke Zygmunt,	“ “ w Sokółce.
5. Mroczkowski Józef,	“ “ w Wysokiem-Mazowieckiem
6. Konert Władysław,	zast. insp. szkoln. w Białymstoku.
7. Skowron Piotr,	“ “ “ “
8. Ciesielski Mieczysław,	“ “ “ w Bielsku-Podlaskim.
9. Makarewicz Jan,	“ “ “ “
10. Wójcikiewicz Ludwik,	“ “ “ w Sokółce.
11. Człajewska Marja,	przełożona Państw. Semin. Naucz. żeńsk.
12. Małek Antoni,	naucz. Państw. Sem. Naucz. w Białymstoku
13. Rybarczyk Aleksander,	“ “ “ “ “
14. Pawlak Józef,	“ “ “ “ “
15. Treugutt Sylwerjusz,	“ “ “ “ “
16. Małkova Jadwiga,	“ szk.ćw. “ “ “
18. Mosiewiczówna Jadwiga,	“ “ “ “ “
17. Mikołajczakowa Celina,	kier. publ. szk. powsz. nr. 5 w Białymstoku.
19. Motoszko Michał,	“ “ “ “ 1 “
20. Januszko Kazimierz,	naucz. “ “ “ 1 “

21. Żołądzowska Irena,	naucz. pub. szkoły pow. 1	w Białymstoku.
22. Steć Stanisław,	naucz. " " "	1 " "
23. Tarło-Maziński Wacław,	kier. " " "	w Starosielcach
24. Jaroński Tadeusz,	" " " "	w Bielsku-Podl.
25. Żepij Jan,	" " " "	w Brańsku.
26. Święcicki Władysław,	" " " "	w Ciechanowcu
27. Pawłowski Roman,	" " " "	nr. 1 w Sokółce.
28. Kozakiewicz Marjan,	naucz. " " "	" " "
29. Gryka Stanisław,	" " " "	w Now. Dworze.
30. Jagusiak Edward,	kier. " " "	Nr. 1 w W. Maz.
31. Januszewicz Antoni,	" " " "	w Łapach.
32. Bogacewicz Bronisław,	" " " "	w Sokółkach.
33. Półbrat Adam,	" " " "	w Waniewie.

II. BRZEŚĆ nad Bugiem.

1. Prezes Państwowej Komisji Egzaminacyjnej — p. GUŚCIORA Franciszek, prof. Gimnazjum Państwowego im. R. Traugutta w Brześciu n.B.
2. Zastępca prezesa — p. Bandurski Czesław, inspektor szkolny w Brześciu n.B.

CZŁONKOWIE p.p.:

3. Wawszczak Stanisław,	inspektor szk. w Kamieniu-Koszyrskim.
4. Bartnicki Benedykt,	" " w Kobryniu.
5. Gładysz Paweł,	zast. insp. szkoln. w Brześciu n.B.
6. Czernek Franciszek,	kier. " " " w Brześciu n.B.
7. Karaś Franciszek,	kier. " " " w Brześciu n.B.
8. Kurpiewski Karol,	kier. " " " w Brześciu n.B.
9. Urbański Kazimierz,	naucz. publ. szk. pow. "
10. Osiecki Wiktor,	" " " " "
11. Osiecka Jadwiga,	" " " " "
12. Brydakówna Bronisława,	" " " " "
13. Piwowarczyk Mieczysław,	" " " " "
14. Har Józef,	" " " " "
15. Jawtuchowicz Piotr,	" " " " "
16. Daabowa Marja,	" " " " "
17. Solczak Edward,	" " " " w Czernawczycach.
18. Buniakowski Bronisław,	kier. " " " w Kobryniu.
19. Kierkowski Zygmunt,	" " " " w Horodeu.
20. Praczuk Mikołaj,	" " " " w Lelikowie.
21. Siemigajowski Tadeusz,	naucz. " " " w Kobryniu.
22. Łysy Jan,	kier. " " " w Małorycie.
23. Tkaczyk Władysław,	naucz. " " " w Brześciu n.B.

III. Ł O M Ż A.

1. Prezes Państw. Komisji Egzaminacyjnej — vacat.
2. Zastępca prezesa — p.⁴ Marszałek Wojciech, inspektor szkolny w Łomży.

C Z Ł O N K O W I E p.p:

3. Majewski Djonizy,	inspektor szk. w Ostrołęce.
4. Porembski Antoni,	“ “ w Ostrowi - Mazowieckiej.
5. Leśniewicz Wiktor,	“ “ w Szczuczynie - Białost.
6. Filipczuk Franciszek,	naucz. Państw. Semin. Naucz. w Łomży.
7. Jaworowski Hipolit,	“ “ “ “ “ “
8. Józński Konstanty,	“ “ “ “ “ “
9. Kochański Bolesław,	“ “ “ “ “ “
10. Kronenberg Jan,	“ “ “ “ “ “
11. Tyszka Tadeusz,	“ szk.ów. “ “ “ “
12. Piotrowska Janina,	“ “ “ “ “ “
13. Kozłówna Barbara,	“ “ “ “ “ “
14. Piórkowski Julian,	kier. publ. szk. powsz. w Łomży.
15. Plebański Tadeusz,	“ “ “ “ w “
16. Kłosówna Helena,	naucz. “ “ “ w “
17. Roszkowski Piotr,	kier. “ “ “ w Kolnie.
16. Skarżyński Bronisław,	“ “ “ “ w Jedwabnem.
19. Łukawski Józef,	“ “ “ “ w Szumowie.
20. Bąblewski Tadeusz,	naucz. “ “ “ w Zambrowie.
21. Szczepanek Wawrzyniec,	“ “ “ “ w Śniadowie.
22. Puchalski Franciszek,	“ “ “ “ w Stawiskach.
23. Kielar Mieczysław,	“ “ “ “ “
24. Franus Franciszek,	“ “ “ “ w Rutkach.
25. Hermakowicz Stanisław,	kier. “ “ “ Nr. 2 w Ostrołęce
26. Fronczak Alojzy,	naucz. “ “ “ w Ostrołęce.
27. Wojciechowska Kazimiera,	naucz. “ “ “ w Ostrołęce.
28. Krawczyk Michał,	kier. “ “ “ Goworowie.
29. Warchalski Kazimierz,	dyrektor Gimn. Państw. w Ostrowi-Maz.
30. Najmoła Jan,	naucz. publ. szk. powsz. “
31. Rubinkowski Roman,	“ “ “ “ “
32. Młonek Michał,	kier. “ “ “ w Broku.
33. Penkala Czesław,	naucz. “ “ “ w Wasowie.
34. Przeździecka Barbina,	kier. “ “ “ w Grajewie.
35. Bombel Wojciech,	“ “ “ “ “
36. Jonkajtys Maksym,	“ “ “ “ w Radziwiłłowie,
37. Tarnacki Bolesław,	“ “ “ “ “
38. Sobolewski Wincenty,	“ “ “ “ w Grabowie.

IV. PIŃSK.

1. Prezes Państwowej Komisji Egzaminacyjnej — vacat.
2. Zastępca prezesa — p. Młyński Roman, inspektor szkolny w Pińsku.

CZŁONKOWIE p.p.:

3. Kamiński Wawrzyniec,	inspektor szkolny w Łunińcu.
4. Skowron Antoni,	“ “ w Stolinie.
5. Stepień Jan,	zast. insp. szkoln. w Pińsku.
6. Obuchowski Józef,	naucz. Gimn. Państwowego w Pińsku.
7. Janiszewska Kazimiera,	“ “ “ “
8. Strutyńska Stefanja,	“ “ “ “
9. Georgjewski Dymitr,	“ pub. szk. powsz. “
10. Lubowicki Józef,	kier. “ “ “ “
11. Niedźwiecki Józef,	kier. “ “ “ “
12. Ilewicz Karol,	naucz. “ “ “ “
13. Kondracka Marja,	naucz. “ “ “ “
14. Piwowar Józef,	naucz. “ “ “ “
15. Skorupa Edward,	kier. “ “ “ “ w Łunińcu.
16. Łukasiewicz Antoni,	“ “ “ “ w Mikaszewiczach
17. Słowakiewicz Józef,	naucz. “ “ “ “
18. Arabski Jan,	“ “ “ “ w Łachwie.
19. Rewaj Tomasz,	kier. “ “ “ “ w Stolinie.
20. Bajbor Mieczysław,	“ “ “ “ w Dawidgródku
21. Obodowski Mikołaj,	naucz. “ “ “ “ w Stolinie.

V. PRUŻANA.

1. Prezes Państwowej Komisji Egzaminacyjnej — p. Mizerski Bolesław, dyrektor Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Prużanie.
2. Zastępca prezesa — p. Leśniakowski Jan, inspektor szkolny w Prużanie.

CZŁONKOWIE p.p.:

3. Kapałczyński Władysław,	insp. szkolny w Drohiczynie-Poleskim.
4. Rutkowski Feliks,	“ “ w Kosowie-Poleskim.
5. Łozowski Jan,	naucz. Gimnazjum Państw. w Prużanie.
6. Bem Edward,	“ Państw. Semin. Naucz. w Prużanie.
7. Lech Mikołaj,	“ “ “ “
8. Trojanowski Władysław,	“ “ “ “
9. Bazan Edward,	“ “ “ “
10. Tomaka Franciszek,	“ “ “ “
11. Jabłońska Janina,	“ szk. ćw. “ “
12. Włosek Edmund,	“ “ “ “
13. Meklenburgowa Jadwiga,	“ “ “ “
14. Borowska Irena,	“ “ “ “

15. Wybranowska Aniela,	kier. publ. szk. powsz.	w Prużanie.
16. Kropiewnicki Konstanty,	naucz. " " "	" "
17. Kropiewnicka Róża,	" " " "	" "
18. Woźniak Władysław,	kier. " " "	w Berezie-Kart.
19. Kraszewski Adam,	" " " "	w Chomsku.
20. Szwacz Władysław,	" " " "	w Janowie.
21. Guzik Augustyn,	" " " "	w Motolu.
22. Okuń Franciszek,	naucz. " " "	w Drohiczyń P.
23. Basewicz Aleksy,	" " " "	w Janowie.

Równocześnie uchylam wszelkie zarządzenia, dotyczące ustanowienia i składu Państwowych Komisji Egzaminacyjnych dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych, a obowiązujące dotychczas na terenie okręgu szkolnego brzeskiego.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) M. B. GODECKI.

7.

ZARZĄDZENIE

Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego

z dnia 18 stycznia 1933 r. (I-22798 ex 32)

w sprawie *Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Brześciu n.Bug.*

Nawiązując do okólnika tutejszego z dnia 14 października 1932 r. Nr. 15 (I-16883/32) oznajmiam, że na zasadzie § 3 zarządzenia Ministra W.R. i O.P. z dnia 14 grudnia 1928 r., zawierającego przepisy o praktycznym egzaminie na nauczyciela publicznych szkół powszechnych (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr. 1 ex 1929, poz. 3) mianowałem dodatkowo na okres trzechletni od dnia 1 września 1932 r. do dnia 31 sierpnia 1935 r. w skład Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych w Brześciu n.B. w charakterze członków:

1. p. Gesing Wilhelmine, naucz. publ. szk. powsz. w Kam.-Kosz.
2. p. Garczyńskiego Kazimierza, naucz. " " "
3. p. Bienię Jana, nauczyciela publ. " " w Chocieszowie, pow. koszyrskiego.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) M. B. GODECKI.

8.

OKÓLNIK Nr. 1/33**Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego**

z dnia 19 stycznia 1933 r. (O-1247/33)

w sprawie nadmiernego zadłużenia nauczycielstwa.

Na podstawie licznych nakazów egzekucyjnych, nadsyłanych przez komorników do Kuratorjum, celem czynienia potrąceń z uposażeń, stwierdziłem, iż nauczycielstwo coraz bardziej zadłuża się, niestety nie zawsze z potrzeb, a w każdym razie niewspółmiernie do swych dochodów. Taki stan rzeczy wynika z nieumiejętnej gospodarki domowej, niezaradności życiowej, bynajmniej nie wyjątkowo z lekkomyślności, a w odosobnionych wprawdzie wypadkach — nawet ze złej woli, jak to wynika z treści zobowiązań dłużnych (np. nabywanie na raty przedmiotów zbytku, kosztownych mebli, luksusowych wydawnictw, drogich instrumentów muzycznych, zawieranie lekkomyślne umów i ich zrywanie z towarzystwami asekuracyjnymi, zaciąganie tak licznych zobowiązań, iż na wierzyciela wypada miesięcznie z potrąceń po 1 zł. lub 1.50 zł.).

Stan nadmiernego zadłużenia wywołuje z jednej strony depresję psychiczną, zmniejsza energję do pracy zawodowej, co w konsekwencji tworzy malkontentów, z drugiej zaś strony daje pod względem wychowawczym zły przykład masom społecznym i uczy je lekceważenia wychowawców młodego pokolenia.

Sprawę tę zechcą poruszyć P.P. Inspektorzy Szkolni i Dyrektorzy szkół na najbliższych konferencjach, względnie posiedzeniach Rad Pedagogicznych, zaznaczając równocześnie, iż władze szkolne w trosce o postawę moralno-obywatelską nauczycielstwa, będą zmuszone odpowiednio kwalifikować poszczególne jednostki.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *M. B. GODECKI*

9.

OKÓLNIK Nr. 2**KURATORA OKRĘGU SZKOLNEGO BRZESKIEGO**

Dnia 26 stycznia 1933 r.

w sprawie urlopów nauczycieli.

W myśl obowiązujących przepisów nauczyciele, ubiegający się o urlopy, przewidziane w art. 45 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9/XI-1932 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 104, poz. 873) winni w drodze przepisanej wnieść podanie w takim czasie, by umożliwić

władzy szkolnej powzięcie decyzji przed upływem początkowego terminu, od którego należy udzielić urlopu. Zasada ta powinna być tem więcej przestrzegana, iż nieotrzymanie rozstrzygnięcia podania przez władzę szkolną przed upływem początkowego terminu nie może być uważane przez nauczyciela za milczące udzielenie mu urlopu.

Zdarzają się jednak częste wypadki, iż podania o urlopy wpływają do władz szkolnych ze znacznem opóźnieniem, z czego wynikałoby, iż nauczyciele wstrzymują się od pełnienia służby przed uprzedniem uzyskaniem urlopu.

Praktyka taka ze stanowiska dobra służby, jak i sprawności administracji, nadal nie może mieć miejsca, wobec czego polecam zawiadomić nauczycielstwo, aby podania, określające dokładnie powody i czas urlopu oraz zaopatrzone świadectwem lekarskiem, jeśli chodzi o urlop dla poratowania zdrowia i wszelkimi potrzebnymi załącznikami, gdy idzie o urlop na inny cel — były składane do władz szkolnych w odpowiednim czasie. Jednocześnie należy ostrzec nauczycielstwo, że każde wstrzymanie się od pełnienia obowiązków służbowych skutkiem potrzeby leczenia się, załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych, dalszego kształcenia się i t. p. przed otrzymaniem niezbędnego na ten cel urlopu, uważane będzie za samowolne uchylenie się od pracy, pociągające za sobą skutki, przewidziane w ustępie 8-ym art. 28 powołanej ustawy. Jedynie obłożna choroba, potwierdzona świadectwem lekarskiem i inne nagłe przeszkody, wykluczające możliwość pełnienia obowiązków, pozwalają nauczycielowi wstrzymać się od pracy, o czem powinien on jednak niezwłocznie zawiadamić swą przełożoną władzę (art. 28 ust. I ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli).

Z drugiej strony polecam P.P. Inspektorom Szkolnym, Dyrektorom (Kierownikom) państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich oraz szkół zawodowych — przestrzegać na przyszłość pod osobistą odpowiedzialnością, by wnoszone przez nauczycieli podania o unlop, udzielenie którego należy do ich kompetencji, były załatwiane z należnym pośpiechem; podania zaś o urlopy, co do których decyzja należy do mej kompetencji, winny być natychmiast przesyłane do Kuratorjum.

Do przedkładanych podań nauczycieli należy dołączać sprawozdania, podające:

- 1). czy, kiedy i jak długo nauczyciel(ka) korzystał(a) uprzednio z urlopów,
- 2). wniosek, określający dokładnie czas, na przeciąg którego należałoby mu(jej) udzielić urlopu,
- 3). w jaki sposób będzie zorganizowane zastępstwo za urlopowanego, ewentualnie przedłożyć stosowne propozycje w tej sprawie.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *M. B. GODECKI.*

10.

ZARZADZENIE

Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego
z dnia 16 stycznia 1933 r.

w sprawie księgi ocen sprawowania się i postępów w naukach uczniów.

1. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydało księgę ocen sprawowania się i postępów w naukach uczniów i zarządza jej wprowadzenie w bieżącym roku szkolnym do publicznych szkół powszechnych na całym terenie Rzeczypospolitej z wyjątkiem Województwa Śląskiego:

Zaznacza się, że nakład księgi został ograniczony do zapotrzebowania na rok szkolny bieżący ze względu na ewentualne wprowadzenie w roku przyszłym poprawek, które mogą okazać się pożądane po rocznej próbie, oraz ze względów programowych i ustrojowych. Uwagi o pożądanych zmianach w księdze ocen zechcą Panowie inspektorzy nadesłać Kuratorjum do dnia 15 lipca 1933 r.

2. Do czasu wydania ogólnych przepisów, dotyczących zasad ustalenia ocen, Ministerstwo zarządza, aby oceny okresowe były wynikiem postępów ucznia oraz jego sprawowania się *za cały czas od początku roku szkolnego do końca danego okresu*. Stopnie więc, ustalone np. w końcu okresu drugiego (II) będą zarazem stopniami za pierwsze półrocze, a stopnie w końcu okresu czwartego (IV) stopniami za cały rok szkolny.

Przy ustalaniu oceny „wyniku ogólnego“ należy przede wszystkim kierować się zasadą, czy uczeń w roku następnym będzie mógł z pożytkiem dla siebie uczyć się w wyższym oddziale.

Ministerstwo nadmienia, że ze względu na opóźnienie w wydaniu ocen — stopnie za pierwszy okres mogą być pominięte w roku bieżącym, aczkolwiek pożądane jest ich wpisanie do księgi ocen.

3. Wydana przez Ministerstwo księga ocen oraz wydany poprzednio dziennik dla publicznych szkół powszechnych w niektórych szczegółach różnią się od używanych dotychczas świadectw szkolnych.

Do czasu wydania nowych świadectw, co nastąpi nie wcześniej niż w roku przyszłym, należy nadal używać tych świadectw, kierując się przy ich wypełnianiu następującymi wskazówkami:

W świadectwach wpisuje się tylko jedną ocenę z nauki o przyrodzie, nie stawia się więc oddzielnie ocen z przyrody żywej, fizyki i chemii lub higieny.

Szkoły, które wypisywały w świadectwach oddzielne oceny dla robót ręcznych i robót kobiecych, mogą i nadal nie zmie-

niać trybu postępowania, winny jednak wprowadzić do księgi ocen również oddzielną ocenę z nauki nobót kobiecych.

Ponieważ w dzienniku i księdze ocen wpisuje się liczby dni opuszczonych, a nie godzin jak w świadectwach, przy wypełnianiu świadectw można wpisywać liczbę godzin opuszczonych równą iloczynowi opuszczonych dni przez przeciętną liczbę godzin nauki dziennej w danym oddziale.

Liczbę nieusprawiedliwionych spóźnień należy zliczać z wykazu uczęszczania uczniów.

Świadectwa szkolne, jako „opiekun oddziału“, podpisuje wychowawca.

Zechcą Panowie Inspektorzy wydać dalsze odpowiednie zarządzenia.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *M. B. GODECKI.*

11

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego
w Brześciu n.B.

Dnia 29 listopada 1932 r. Nr. O-21397/32.

Album Legionów Polskich.

Celem uczczenia 20-lecia (1914—1934) czynu zbrojnego Legionów — Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, pod protektorem Szefa Wojskowego Biura Historycznego — generała *Juljana Stachiewicza*, podejmuje wydanie dzieła p. t. „Album Legionów Polskich“.

W księdze tej, opartej na ścisłych źródłach historycznych, znajdzie wyraz wyjątkowa ofiarność i niezłomny hart ducha obecnego pokolenia, które w przełomowej chwili dziejowej, prowadzone przez *MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO*, odzyskało Niepodległość.

Wydawnictwo to znaleźć się winno w szkole, w każdej bibliotece, by z niego czerpało dorastające pokolenie dokładną wiadomość o Czynie Legionowym.

Z tych względów zechcą Dyrekcje szkół nabyć z funduszu na pomoce naukowe (biblioteki) powyższy album, a P.P. Inspektorzy Szkolni zachęcą Dozory Szkolne i Urzędy Gminne do nabycia go dla bibliotek szkół powszechnych najwyższego stopnia organizacyjnego.

p. o. Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *M. B. GODECKI*

12

Kuratorium Okregu Szkolnego Brzeskiego
w Brześciu n.B.

Dnia 13 grudnia 1932 r. Nr. O-21168/32.

Akcja ubezpieczeniowa Federacji Polskich Związków
Obrońców Ojczyzny.

Zarząd Główny Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny zainicjował i przeprowadza akcję ubezpieczeniowo-oszczędnościową w P. K. O. na specjalnie dogodnych warunkach.

Pan Minister W. R. i O. P. odniósł się do tej akcji przychylnie i zezwolił na propagowanie jej wśród podległych Mu władz, urzędów i instytucyj.

Zawiadamiając o powyższem, zlecam p. p. Inspektorom ułatwić przedstawicielom Federacji ich akcję na terenie Inspektoratu i szkół podległych.

• p. o. Kuratora Okregu Szkolnego
(—) *M. B. GODECKI*

RUCH SŁUŻBOWY

SZKOLNICTWO Powszechne.

MIANOWANI NAUCZYCIELAMI:

a). W POW. BRZESKIM.

1. SŁIŻYKOWÓWNA IRENA, w Podlesiu, od 1.9.32 r.
2. MISZCZUKÓWNA MARJA, w Wierzchowicach, od 1.9. 32 r.
3. ANDRZEJEWSKI SYLWESTER, w Terebnie, “
4. SŁOWIK WŁADYSŁAW, w Zburażu, “
5. ZAJĄCÓWNA WALERJA, w Kopyłach, “
6. ANDRZEJEWICZ WACŁAW, w Nowickowiczach, “
7. KOPERÓWNA HELENA, w Zablociu, od 1.12. 32 r.
8. WĘGORKIEWICZ WACŁAW, w Bielowie, od 1.9. 32 r.
9. GUZDEK IGNACY, w Świniewie, “
10. OSTROWSKI WOJCIECH, w Sedrużu, “
11. BANDURSKI ZDZISŁAW, w Turnej, od 1.10. 32 r.
12. ŻAK KAZIMIERZ, w Domaczewie, “
13. Ks. SYMONOWICZ MAREK, w Brześciu n.B., od 1.9. 32 r.
14. SYNATOR HIERONIM, w Dobrym, od 1.11. 32 r.
15. SIKORSKA MARJA, w Mościcach Doln., “

b). W POW. DROHICKIM.

16. WOJTANOWSKA ANASTAZJA, w Rowinach, od 1.9. 32 r.
17. HENOCH KAZIMIERZ, w Drohiczynie, “
18. CIEPLAK JAN, w Ładowiczach, “
19. MERCIKÓWNA JANINA, w Wawuliczach, “
20. GUNIANKA CECYLJA, w Jałoczu, “
21. SADOŃNA KATARZYNA, w Ładowiczach, “
22. MAKRUSZYC WACŁAW, w Gniewczycach, “
23. PIOTROWSKI ANTONI, w Kutowie, “
24. JAMZA KAZIMIERZ, w Kremnie, od 1.11. 32 r.
25. RADOMSKI MARCIN, w Bussie, od 1.9. 32 r.
26. SYTNIJEWSKI FRAN. w Tyszkowiczach, od 1.10. 32 r.
27. KOZEK STEFAN, w Smerdziaczach, od 16.9. 32 r.
28. BOMBOLEWSKI EDWARD, w Perespie, od 16.9. 32 r.

c). W POW. KOSZYRSKIM.

29. KORZPÓWNA LEONTYNA, w Sosycznie, od 1.9. 32 r.
30. DANILUKÓWNA MARJA, w Karasinie, “
31. SZCZEPANIAK JÓZEF, w Bereziczach, od 1.12.32 r.
32. CHMIELOWSKI JÓZEF, w Załuchowie, “
33. SZCZEPAŃSKI JAN, w Czornczu, od 1.11.32 r.
34. MAKULEC STANISŁAW, w Szczytyniu, od 1.9.32 r.
35. WIDŁAK EDWARD, w Żaprudziu, od 1.11.32 r.
36. MLYNARSKA ZOFJA, w Siedliszczach, od 1.9.32 r.
37. WIESZCZECZYŃSKI JÓZEF, w Polcu, od “
38. CZAJA MARJAN, w Perebrodach, od 1.11.32 r.

d). W POW. KOBRYŃSKIM.

39. MAKHOŃSKI JAROSŁAW, w Kadzielnicy, od 1.9.32 r.
40. KOBEKOWA BRONISŁAWA, w Nowosiótkach, od 1.9.32 r.
41. KĘDZIANKA MARJA, w Pszenajach, od 1.10.32 r.
42. GRYKA STEFAN, w Podlesiu, od 1.11.32 r.

e). W POW. KOSOWSKIM.

43. BURNATOWICZÓWNA WŁ., w Gieczycach, od 1.9.32 r.
44. DYWELSKI EDMUND, w Bobrowiczach, “
45. MILEWSKI ANTONI, w Rzeczkach, od 1.11.32 r.
46. SOKOŁOWSKI KAZIMIERZ, w Obrowie, od 1.10.32 r.
47. DZIUBAK BRONISŁAW, w Kulanach, od 1.11.32 r.

f). W POW. LUNINECKIM.

48. MYSLIWÓWNA MICHALINA, w Wólce I, od 1.9.32 r.
49. BŁOŃSKA STEFANJA, w Czuczewiczach, “
50. URAMÓWNA JÓZEFA, w Białym Jeziorze, “
51. MIKULSKI WITOLD, Rachowiczach, “

52. ZAJĄCZKOWSKA JADW., w Kożanródku, “
 53. GIERŁACHOWSKI EDWARD, w Święcicy, “
 54. STANISZEWSKA HELENA, w Redygierowie “
 55. POZIOMBKA WOJCIECH, w Czudzinie, od 1.10.32 r.
 56. WZIĄTEK ANTONI, w Działkowiczach, od 1.9.32 r.
 57. BARONÓWNA STANISŁ., w Mikaszewiczach, “
 58. SAWICKI JAN, w Jamnie, “
 59. Ks. KARPAN KOZŁOWSKI JAR., w Łunińcu “
 60. KASIŃSKI STANISŁAW, w Morszczynowie, od 16.10.32 r.
 61. JURKO SYLWESTER, w Mikaszewiczach, od 1.11.32 r.
 62. SAŁATA EDWARD, w Różanie Nowym, “

g). W POW. PIŃSKIM.

63. STĘPIEŃ PIOTR, w Łahiszynie, od 1.9.32 r.
 64. RYMUTÓWNA SALOMEA, w Pohost. Zarzecz. od 1.9.32 r.
 65. JAKIMCZYK ANTONI, w Mołodylczykach, “
 66. ONICHIMOWSKI STANISŁ., w Zawidzycach, “
 67. ROWIŃSKI PAWEŁ, w Sernikach, “
 68. KUCZYŃSKA JANINA, w Dubrowsku, od 1.12.32 r.
 69. PUŚCION HIPOLIT, w Borowej, “
 70. MALCZYŃSKI PIOTR, w Łahiszynie, od 1.9.32 r.
 71. DZIEWOŃSKI TADEUSZ, w Mołotkowiczach, “
 72. NOGAŁ STANISŁAW, w Grywkowiczach, od 1.12.32 r.
 73. RAJTAR FRANCISZEK, w Wólce Dużej, od 1.9.32 r.
 74. ŁOMACKI KAZIMIERZ, w Pińsku, “
 75. GEORGJEWSKI DYMITR, w Pińsku, “
 76. Ks. DZIEKOŃSKI BENEDYKT, w Pińsku “
 77. STACHOWICZ ANDRZEJ, w Perekalu, od 1.10.32 r.

h). W POW. PRUŻAŃSKIM.

78. TOMAKOWA JADWIGA, w Lachach, od 1.9.32 r.
 79. WINIECKI EDWARD, w Noskach, od 1.10.32 r.
 80. TOMAKÓWNA ANIELA, w Zosinie, od 1.9.32 r.
 81. JAROSZKIEWICZ KONRAD, w Klepaczach, “
 82. OLCZUK WITOLD, w Zahorzu, “
 83. WOJCIECHOWSKI FRANC., w Dobuczynie, od 1.12.32 r

i). W POW. STOLIŃSKIM.

84. PILEKÓWNA EUGENJA, w Fiedorach, od 1.9.32 r.
 85. JACH WINCENTY, w Rubryniu, “
 86. DOBROWOLSKI WŁAD., w Mogilnie, “
 87. SZYMKIEWICZ WŁAD., w Tołmaczewie, od 16.9.32 r.
 88. MAZUR BOLESŁAW, w Tumeniu, od 1.11. 32 r.
 89. BOBER WŁADYSŁAW, w Tumeniu, od 1.11. 32 r.
 90. TOŁŁOCZKÓWNA URSZULA, w Duboju, od 1.12.32 r.

K O N K U R S Y

na stanowiska kierowników 7 klas. szkół powszechnych.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego niniejszem ogłasza konkurs na stanowisko kierownika 7-mio klasowej publicznej szkoły powszechnej w Domaczewie, pow. brzeskiego, przy szkole znajduje się mieszkanie składające się z 2 pokoi i kuchni.

O stanowisko to ubiegać się mogą kandydaci, odpowiadający warunkom, wymienionym w art. 12 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli. Kandydaci posiadający Instytut Nauczycielski lub Wyższy Kurs Nauczycielski będą mieli pierwszeństwo

Należy udokumentowane podania, należy wnosić w drodze służbowej do Kuratorjum O. S. Brzeskiego w terminie 4-tygodniowym od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia.

Rada Szkolna Powiatowa w Szczuczynie Białostockim ogłasza konkurs na stanowiska kierowników następujących szkół:

7 kl. publ. szkoły powsz. w Szczuczynie Białostockim

7 kl. publ. szkoły powsz. w Rajgrodzie

O stanowiska te mogą się ubiegać kandydaci, odpowiadający warunkom, wymienionym w art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli. Kandydaci posiadający uzupełniające wykształcenie zawodowe (Instytut Nauczycielski Wyższy Kurs Nauczycielski) będą mieli pierwszeństwo

Należy udokumentowane podania należy wnosić w drodze służbowej na ręce Inspektora Szkolnego w Szczuczynie-Białostockim w terminie 6-tygodniowym od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

POŚWIĘCONA PRACY NAUCZYCIELSTWA W SZKOLE I POZA SZKOŁĄ.

T R E Ś Ć :

	Strona
1. Nauka o szkieletcie i mięśniach człowieka — K.Miedziński i J. Radomski	21
2. Organizacje uczniowskie i absolwenci szkół powsz.— T.G.	30
3. Rola lekarza szkolnego w organizowaniu życia sporto- wego młodzieży — S. Zdanowski	31
4. Niebezpieczeństwo ogniowe w szkołach — B. P.	36
5. Szkoła Rolnicza w Duboi — S. Ł.	38
6. Z czasopism	40
7. Nowe wydawnictwa	42
8. Odpowiedzi Redakcji	45

Ognisko metodyczne biologji w Brześciu nad Bugiem.

Nauka o szkielecie i mięśniach człowieka.

(Streszczenie referatów sprawozdawczych z lekcji w klasie V-ej pp. K. Miedzińskiego i J. Radomskiego, wygłoszonych na konferencji metodycznej w dniu 27. X. 1932 r.).

Praca niniejsza stanowi dalszy ciąg podjętych w ub. roku w Ognisku prób wprowadzenia laboratoryjnej metody nauczania do nauki o człowieku. Po nauce o odżywianiu, krążeniu, oddychaniu i wydalaniu, zajęliśmy się szkieletem i mięśniami.

Naukę o szkielecie niełatwo jest prowadzić inaczej niż przez demonstrację i wykład. Przeprowadzone przed dwoma laty próby zindywidualizowania tej pracy, przez wprowadzenie do tego tematu anatomji porównawczej kręgowców, dały dobre wyniki, o ile chodzi o moment samodzielnej pracy ucznia. Możliwość użycia wielkiej ilości szkieletów kręgowców ułatwia zadanie. Jednak takie ujęcie tematu odwodzi od właściwego celu, jakim jest poznanie własnego ciała i zabiera wiele czasu, ze szkodą dla innych działów, w których korzyści samodzielnej pracy ucznia łączą się z nabywaniem właściwych wiadomości. Nadto daje przewagę zagadnieniom morfologicznym, co jest sprzeczne z przyjętą przez nas zasadą, że punktem wyjścia przy nauce o organizmach powinny być czynności, a nie budowa.

Nie chcąc odstąpić od powyższej zasady, ani zrezygnować z samodzielnej pracy uczniów, przyjęliśmy przy opracowaniu tego tematu koncepcję połączenia nauki o szkielecie i mięśniach w jedną całość, jako zagadnienie „pracy fizycznej człowieka”. Praca fizyczna została potraktowana, jako jedna z czynności organizmu.

Logiczną konsekwencją takiego stanowiska było ograniczenie się w tym dziale do tych tylko partyj układu mięśniowego i kostnego, które biorą udział w pracy fizycznej, a więc kończyn i kręgosłupa. Pozostałe części szkieletu (klatka piersiowa, szkielet głowy) potraktowano tylko szkicowo, a takich mięśni, jak prepona, międzyżebrowe brzuszne, mięśnie głowy, nie poruszono wcale, odkładając dokładniejsze ich poznanie do następnych działów nauki o człowieku, jak oddychanie, odżywianie, układ nerwowy.

Jak z przytoczonych poniżej tekstów widać, nie udało się nam wprowadzić do tego działu większych ilości ćwiczeń labo-

TEKSTY ĆWICZEŃ.

Omówienie wstępne: wyszczególnienie głównych rodzajów nej (kończyny, tułów, szyja). Najwięcej prac wykonuje chów, — ruchy na zginaniu w stawach.

Ćw. 1. Zgiąć kończynę przednią we wszystkich stawach i naszkicować. Poszczególne części i stawy oznaczyć napisami.

Ćw. 2. a) zbadać, jakie zmiany zachodzą w kończynie, przy przywodzeniu obciążonego przedramienia¹

b) Odszukać ten mięsień na tablicach anatomicznych, wskazać na szkielecie człowieka miejsce jego przyrostu i opisać.

Ćw. 3. a) Odszukać pęczepy mięśnia dwugłowego na własnej kończynie i zmierzyć jego długość¹

- 1) przy kończynie wyprostowanej
- 2) “ “ zgiętej

ratoryjnych. Ćwiczeń na skurcze mięśni, dających się łatwo i efektywnie przeprowadzać na materiale zwierzęcym, zaniechałismy świadomie, nie chcąc wprowadzać do szkoły nawet pozorów wiwisekcji. Jakkolwiek większość lekcji miała charakter erotematyczny, to jednak demonstracje i wykład zeszły na ostatnie miejsce, a na pierwsze wysunęła się, mimo wszystko, samodzielna praca ucznia.

W pracy korzystaliśmy z tej samej literatury, którą podano w spawozdaniu z konferencji wiosennej (Bochenek, Beck, Rajkow, Jagodowski, Lewezenko, teksty p. Gemborka i inne).

WYNIKI I WNIOSKI

WSKAZÓWKI

pracy fizycznej ludzi. Części ciała, biorące udział w pracy fizycznej (kończyna przednia). Praca jej polega na wykonywaniu ru-

Uczniowie otrzymują terminy: ramię, przedramię, napięstek, dłoń, człony palców, oraz nazwy stawów; stwierdzają główne zgięcie w stawie łokciowym.

Zgrubienie i stwardnienie mięśnia w ramieniu i napięcie skóry w stawie łokciowym (ścięgno).

Uczniowie otrzymują po wykonaniu tej pracy terminy: brzusiec, ścięgno, mięsień dwugłowy, kość ramieniowa, łokciowa i strzałkowa.

¹ Uczniowie pracują w koszulkach sportowych, bez rękawów. Jako obciążenie użyto kule żelazne i granaty ręczne, z pomocy gimnastycznych.

¹ Przy pomocy nici i miarki centymetrowej w grupach po 2 uczniów.

TEKSTY ĆWICZEN

b) zbadać, jak zmienia się obwód jego brzuśca przy tych samych ruchach.

Ćw. 4. Zbadać, jak odbywa się wyprostowywanie kończyny w łokciu

Ćw. 5. Na podstawie poprzednich ćwiczeń opisać stosunek mięśnia dwugłowego do trójąłowego i wyjaśnić przy pomocy szkicu.

Ćw. 6. W sposób podobny¹ jak w ćwiczeniach poprzednich, zbadać, w jaki sposób dochodzi do skutku zaciskanie pięści i prostowanie dłoni. Szkice i opisy.

Ćw. 7. W podobny sposób zbadać poza lekcjami (w domu) ruchy kończyny dolnej (stopa, kolano). Szkice i opisy.

Ćw. 8. a) Zbadać na szkielecie kończyn¹ budowę stawu łokciowego i kolanowego i wyjaśnić jego funkcję. Szkice i opisy.

b) Porównać ruchy w stawie barkowym (biodrowym) z ruchami w stawie łokciowym (kolanowym) — określić osi obrotu — poczem zbadać staw barkowy (biodrowy) i wyjaśnić przyczynę różnic. Szkic stawu barkowego (biodr).

c) Wyjaśnić przyczynę różnicy odrębności ruchów w stawie barkowym i biodrowym.

Przy omawianiu stawów zwraca się uwagę na ruch na badanie budowy stawu na świeżej kończynie zwierzęcej, z podręcznika o budowie stawów, szkielecie kończyn i mięśniach

WYNIKI I WNIOSKI

WSKAZÓWKI

Mięsień podczas zginania kurczy się i grubieje;

Mięsień skraca bieje; ten sam skurczy się; obwód przy zginaniu zwiększa się. mięśnia jest przyczynianiu zwiększa się. ną zgięcia (ruchu). O mówić rolę ścięgna.

Uczniowie postępują w sposób analogiczny, jak w ćw. 2 i 3, stwierdzają zgrubienie i napięcie mięśnia na tylnej stronie ramienia, odszukują mięsień na tablicach, wskazują na szkielet jego przyczepy, opisują, otrzymują nazwę.

Mięśnie „przeciwdziałające“; nazwy: „zginacz“ i „prostownik“.

Uczniowie odnajdują prostowniki i zginacze dłoni i palców, poznają szkielet dłoni, otrzymują odnośne nazwy. W omówieniu zwraca się uwagę na ruchy kciuka.

Podczas omówienia w szkole otrzymują uczniowie nazwy mięśni i kości tej kończyny. Omawia się i rysuje sklepienie szkieletu stopy.

a) Podczas omówienia uczniowie otrzymują nazwy: „główkka“ i „poczewka“.

b) 3 osi obrotu w stawie barkowym, 1 oś w łokciowym; nazwy „staw zawiasowy“ i „główkowy“, uczniowie poznają łopatkę i kości miednicy.

c) Głębokość panewek i wyrostki o graniczające.

obrotowy przedramienia i ruchy palców. Tu można dać ćwiczenie poczem zadaje się do przeczytania w domu odpowiednie rozdziały kończyn.

¹ Różnica w obwodzie ramienia.

¹ Celem wywołania silnego napięcia mięśnia trójgłowego, należy polecić uczniom prostowanie kończyny przez odpychanie się od stołu.

Najpierw badania na własnej ręce, potem na tablicach i szkieletcie.

¹ Uczniowie pracują w 4 grupach, każdy otrzymuje jedną kończynę.

TEKSTY ĆWICZEŃ

Ćw. 9. Zbadać, jakie mięśnie poruszają ramię w stawie barkowym¹ a) przy rzucie granatem:

- 1) podnoszenie ramion do poziomu
- 2) podnoszenie ramion do góry
- 3) odwodzenie ramion wtył
- 4) rzut ramion wprzód.

b) przy rzucie kulą kręgielnianą (odwodzenie wtył i rzut wprzód). Wyniki zanotować.

Ćw. 10. a) Zbadać, jaką rolę spełnia przy tych ruchach obojczyk¹

b) Poszukać obojczyka na szkieletach 2 ssaków i ptaków. Uwagi zanotować.

Ruchy kończyny dolnej w stawie biodrowym, omawia się

Ćw. 11. Zbadać i opisać ruchy tułowia i szyji i odszukać na tablicach mięśnie, jakie je wykonują.

Ćw. 12. a) Naskicować dwiema linjami kręgosłup z boku (kształt, grubość) i wyróżnić na nim okolice według kształtu i ruchomości kręgów. Jeden krąg (wolny)¹ narysować z góry i z boku i wskazać jego miejsce w kręgosłupie 2

b) Porównać kręgosłup człowieka z kręgosłupem innych ssaków, uwagi zanotować.

Po tych ćwiczeniach zadaje się do przeczytania odnośne

Ćw. 13. Opracować przy pomocy podręcznika¹ ruchy głowy. Narysować te części szkieletu, które w tych ruchach biorą udział (górne kręgi szyjne i szkielet głowy od spodu) 2; oznaczyć przy pomocy podręcznika.

Przy najbliższej dysekcji królika należy kilka chwil

WYNIKI I WNIOSKI.

Uczniowie stwierdzają napięcie odpowiednich mięśni (naramienny, kapturowy, zębaty przedni, najszerszy grzbietu, piersiowy duży), obrót łopatki. Odszukują mięśnie na tablicach, wskazują ich umocowanie na szkielecie. Poznają obojczyk, wyrostki ościste kręgów i żebra. W omówieniu zwraca się uwagę także na mostek i daje nazwę klatki piersiowej. Obojczyk stabilizuje staw barkowy. Obojczyki mają te zwierzęta, które używają kończyny przedniej do ruchów bardziej złożonych.

z tablic.

Mięśnie długie grzbietu; przy tem ćwiczeniu uczniowie poznają nieco dokładniej kręgosłup, rozróżniają pojedyncze kręgi, stwierdzają chrząstkę międzykręgową.

a) W omówieniu podaje się nazwy okolic i nazwy części kręgu.

b) Zależność kształtu od podstawy ciała; silniejszy rozwój okolicy krzyżowej u człowieka, zanik kręgów ogonowych.

rozdziały z podręcznika o kręgosłupie i mięśniach tułowia.

Mięśnie karku i m. obojczykowo-
o m : k r o t o r d o i s t a t e : l m o k p n s - o m o k p t s o u
mówieniu zaznaczyć ogólnie ze szkieletem głowy.

poświęcić układowi mięśniowemu.

WSKAZÓWKI

¹ Uczniowie pracują bez koszulek w grupach po 3: jeden wykonuje ruchy, dwóch obserwuje.

¹ Lewą ręką trzymać prawy obojczyk, prawą wykonywać ruchy.

² Podać szkielety i tablice, ewentualnie książki z rysunkami szkieletów kota, psa, konia, wiewiórki, nietoperza, małpy.

¹ Podać kilka wolnych kręgów.

² Celem uniknięcia odrysowywania z książki.

¹ Samodzielne zbadanie tych ruchów jest trudne z powodu nieruchomości kręgów w spreparowanym szkielecie; zresztą uczniowie, ucząc się o kręgosłupie, natrafili na te rzeczy w książce.

² Rysunek od spodu uniemożliwia odrysowanie z podręcznika i zmusza do dokładnego zapoznania się.

TEKSTY.

Ćw. 14. Zbadać przy pomocy wagi sprężynowej przebieg pracy jednego palca.¹ Po całkowitem wyczerpaniu stosować trzykrotnie odpoczynki jednoniutowe, a po raz czwarty odpoczynek 5-minutowy. Wyniki przedstawić w postaci wykresu na papierze milimetrycznym. Wnioski.

Ćw. 15. Zbadać na podłużnych przekrojach kości¹ cylindrycznej jej strukturę. Szkic, opis i uwagi.

Ćw. 16. Przeprowadzić następujące badanie kości³

a) kawałek kości (żebro karpia) włożyć po uprzednim zbadaniu jej sztywności na kilka minut do zlewki z 5 — 10% HCL;

b) w międzyczasie podobny kawałek kości, umocowany na żyle, wypalać w płomieniu i obserwować występujące kolejno zmiany; zanotować spostrzeżenia i nasuwające się wnioski.

c) wypaloną kość z ćw. „b” umieścić na szkiełku zegarkowym w 5 — 10% HCL i obserwować jej zachowanie się, poczem zbadać kość z ćw. „a”. Zanotować wyniki.

Na podstawie otrzymanych wyników wysnuć wnioski o składzie chemicznym kości.

Ćw. 17. ³ a) Zbadać na gotowych preparatach mikroskopowych poprzeczny i podłużny przekrój kości i napisać wnioski o jej budowie.

b) Zbadać przez mikroskop chrząstkę¹

Tu należy zadać odnośne rozdziały z podręcznika o

Ćw. 18. Zbadać na gotowych¹ preparatach mikroskopowych budowę mięśnia człowieka.

Na zakończenie można omówić wartość gospodarczą kości mogą się dostać do naszego organizmu z mięsem zwierząt.

WYNIKI I WNIOSKI

Z wykresów można odczytać znaczenie odpoczynków (tylko dostatecznie długi odpoczynek powraca dawną zdolność do pracy, a nawet ją podwyższa) i wziąć je za podstawę do rozważań natury higieniczno-społecznej oraz do wprowadzenia w zagadnienia naukowej organizacji pracy.

O ile nauka o mięśniach i szkielecie odbywa się po omówieniu odżywiania, oddychania i wydalania — można tu omówić także przemiany chemiczne, zachodzące w mięśniu w czasie pracy.

Substancje zbite i gąbczaste, beleczkowanie, kształt rury.

a) Odwapnienie kości.

b) Spalenie substancyj organicznych.

c) Kość wypalona rozpuszcza się.

Kość składa się z substancyj organicznych i nieorganicznych.

Komórki kostne, substancje międzykomórkowe, kanały Hawersa. W omówieniu należy rozważyć wzrost kości, higienę kości, pomoc przy złamaniu kości.

budowie kości i higienie układu kostn.

Wielojądrowość komórek, prążkowanie, włóknistość, omięsna.

zwierzęcych, przypomnieć o trychinie i innych pasorzytach, jakże

WSKAZÓWKI

¹ Tu należy pokazać, jak tę pracę wykonać: wagę sprężynową zakłada się na statyw, jeden uczeń pociąga palcem wagę, drugi przytrzymuje statyw, trzeci utrzymuje rękę pracującego nieruchomo, czwarty odczytuje podziałkę, piąty zapisuje. Do pracy wybiera uczniów (opanowanych i solidnych) mających zamiłowanie i pilnych.

Potrzebne bardzo cienkie przekroje.

³ O ile nie robiono tego w poprzedniej klasie przy nauce o zwierzęciu.

¹ Preparat robią sami uczniowie z dowolnej chrząstki.

¹ Można przedtem zrobić na świeżych preparatach mięśni zwierzęcych (ryby).

J. Radomski.

Organizacje uczniowskie, a absolwenci szkół powszechnych.

W ostatnich kilku latach Władze Szkolne szczególną uwagę zwróciły na zakładanie i prowadzenie organizacyj uczniowskich w szkołach powszechnych. I już dziś chyba niema szkoły, w którejby nie istniała jakaś organizacja uczniowska. Organizacje te mają na celu zaprawienie i przygotowanie dziatwy do życia społeczno-obywatelskiego. Działwa szkolna chętnie garnie się do nowokreowanych organizacyj, bierze w nich czynny udział, uczęszczając na zebrania, płacąc składki, wykonywując powierzoną im pracę w organizacji, zaprawiając się do samodzielnej pracy i pracy dla ogółu. Jakże jednak często wysiłki wychowawcy, oraz pięknie zapowiadająca się praca uczniów w organizacjach kończą się z chwilą opuszczenia szkoły, z chwilą wyjścia dziecka z wieku szkolnego. Jednostki, które niejednokrotnie wykazały w okresie szkolnym wielkie zdolności życia organizacyjnego, po opuszczeniu ławy szkolnej przeszły w stan jakby wegetacyjny, gdyż do organizacyj uczniowskich już przestały należeć, a natomiast nie zostały jeszcze przyjęte do organizacyj młodzieży starszej, do których przeważnie należą parobcy i dziewczęta dorosłe.

Dokąd więc ma udać się działwa, opuszczająca szkołę?

Gdzie kształtować ma nadal rozbudzone zdolności organizacyjne? Oto pytania wychowawców, troskliwych o dalszy los swoich wychowanków.

Kwestję daną pragnąłbym poddać ogólnej dyskusji wychowawców. Mojem zdaniem, działwa, opuszczająca szkołę, mogłaby nadal należeć do organizacyj uczniowskich, stanowiąc w nich jednostki przodujące pod okiem i opieką nauczyciela, prowadzącego daną organizację.

Może tu nasunąć się wątpliwość, czy młodzież, opuszczająca szkołę, będzie chciała należeć nadal do organizacyj uczniowskich. Otóż stwierdzam, że na moim terenie należy ona do nich chętnie, a chcąc przekonać się, że i na innych terenach też chętnie będzie należała, doradzam zaobserwować zachowanie się dzieci,

które w poprzednim roku opuściły szkołę, a które na początku roku szkolnego przychodzą i z tęsknotą patrzą w okna szkoły, bo nie wiedzą, dokąd skierować swe kroki. Tę okoliczność należałoby wykorzystać i zaproponować działwie należenie nadal do organizacyj uczniowskich. Do lat mniej więcej 17 może ta dorastająca młodzież pozostawać w organizacjach uczniowskich, a równocześnie korzystać z kursów wieczorowych wyższych stopni, zebraniń świetlicowych i t. p. sposobności dokształcania się i rozrywek.

Tworzenie wyżej wspomnianych form pracy oświatowej dla działwy starszej, opuszczającej szkołę, jest z kilku powodów konieczne. Działwa ta na kursach wieczorowych uzupełni i pogłębi swoje wiadomości, których niejednokrotnie niżej zorganizowane szkoły po wsiach nie mogły jej dać. Zebrania świetlicowe również przyczynią się do rozwoju umysłowego działwy, zwłaszcza, gdy będzie się miało równy poziom intelektualny uczestników i odpowiednio do tej formy pracy przygotowany element. Nierówność poziomu, oraz nieodpowiednie przygotowanie uczestników do pracy świetlicowej było największą bolączką prowadzących świetlice. Tak dopiero urobioną działwę pod względem organizacyjnym w organizacjach uczniowskich, oraz pod względem intelektualnym na kursach wieczorowych i zebraniach świetlicowych po dojściu do pewnego wieku (mniej więcej 17 lat) należałoby przekazać organizacjom młodzieży starszej, istniejącym na danym terenie. Tym sposobem dałaby się zapełnić przykra w życiu młodzieży luka między obowiązkowym kształceniem się, a dobrowolnie podejmowaną, zbiorową pracą umysłową dla siebie, społeczną dla drugih.

T. G.

Rola lekarza szkolnego w organizowaniu życia sportowego młodzieży.

Streszczenie Referatu wygłoszonego w dn. 17.XII. 32 r. w gimpaństw. im. R. Traugutta w Brześciu n/B.

Obowiązkiem lekarza szkolnego w odniesieniu do wychowania fizycznego jest nadzór nad tem wychowaniem i ściśła współpraca z wychowawcą fizycznym.

Współpraca ta powinna polegać przedewszystkiem na czuwaniu nad warunkami higienicznymi, w jakich odbywają się ćwiczenia cielesne oraz w miarę możności, na przeprowadzaniu indywidualizacji tych ćwiczeń, ze względu na takt czy inny stan zdrowia poszczególnych uczniów.

Nad warunkami higienicznymi sal gimnastycznych nie będzie się rozwodził, ponieważ są one aż nadto powszechnie znane, nadmienię tylko, że wychowanie fizyczne powinno się odbywać na świeżem powietrzu, a nie w zamkniętych salach ćwiczebnych. To też lekarz szkolny, ograniczając do minimum działania szkodliwych czynników życia szkolnego, powinien ściśle współpracować

wać z nauczycielem wychowania fizycznego, przyczem obaj muszą być nie tylko higienistami i wychowawcami, ale powinni również znać ogólnie fizjoterapię i masaż. Ale, niestety, ta gałąź wiedzy jest u nas w zarodku, to też rok rocznie są eliminowane całe grupy młodzieży, dla której właśnie wychowanie fizyczne byłoby bodźcem do rozwoju fizycznego, a z niem i psychicznego. Aby ten cel osiągnąć, należy dla tej młodzieży przeprowadzić indywidualizację ćwiczeń i tu otwiera się, moim zdaniem, wdzięczne pole do pracy lekarskiej. Pozwolę sobie zatem uprzyścić ową indywidualizację ćwiczeń. Przedewszystkiem dla celów praktycznych musimy przeprowadzić podział ćwiczeń bądź to w zależności od źródła powstawania poszczególnych elementów, lub też w zależności od stopnia oddziaływania ruchu fizycznego, ilości pracy, wydatku siły, jaki ten ruch wymaga. Jeżeli weźmiemy za podstawę źródło powstawania poszczególnych elementów, to rozróżnimy: 1) ćwiczenia rozrywkowe, 2) ćwiczenia użytkowe (np. sporty, praca ręczna), 3) ćwiczenia rozumowane (gimnastyka).

Nas jednak z punktu widzenia lekarskiego powinien interesować więcej drugi podział, gdzie oprócz rodzaju i działania samego ćwiczenia, ważnym będzie czas wykonania samego ćwiczenia i warunki, w jakich się ono odbywało. W zależności więc od tych wszystkich czynników, względnie od tego, jakie czynniki w danym ćwiczeniu przeważają, rozróżnimy następujące rodzaje ćwiczeń: 1. ćwiczenia siły, 2. ćwiczenia szybkości, 3) ćwiczenia trwałe i 4) ćwiczenia zręczności. Z punktu widzenia lekarskiego zarówno ćwiczenia te, jak i sporty mają zarówno pewne zalety, jak i wady. Stąd też w zależności od stopnia rozwoju tej czy innej grupy młodzieży, należy je odpowiednio indywidualizować. Do należytej indywidualizacji ćwiczeń konieczny jest podział młodzieży nie tylko według wieku, ale przedewszystkiem według budowy, jak i czynników konstytucjonalnych. Co do budowy, to same wskaźniki nigdy jej tak dobrze nie oddadzą, jak to czyni określenie postawy badanego, którą możemy określić według wzorów amerykańskich na postawę dobrą i złą. Do postawy dobrej zaliczamy indywidualia o lekko wypukłej klatce piersiowej, brzuchu płaskim i krzywiznach pleców, rysujących się w sposób naturalny i dzielimy ją na dwie grupy A i B, w zależności od tego, czy klatka piersiowa jest więcej czy mniej wzniesiona ku górze, oraz czy krzywizny pleców są mniej czy więcej zaznaczone. Do postaw wadliwych zaliczamy postawy C i D, cechujące się wysuniętą głową i brzuchem, wpadłą klatką piersiową i zaokrąglonemi plecami i w zależności od nasilenia tych cech dzielimy je na te dwie litery. Wogóle określenie nie jest rzeczą łatwą bez określenia cech konstytucjonalnych, to jest tych cech, które odziedziczył po swych przodkach, a których w ciągu życia zmienić nie jest w stanie, w przeciwieństwie do właściwości cech nabytych w ciągu życia i będących tylko wyrazem jego kondycji.

Pomimo trudności podziału, możemy odróżnić pewne zasadnicze typy konstytucyjne budowy ludzkiej, którym odpowiadają nawet i pewne właściwości fizyczne. Według Sigaud'a, rozróżniamy cztery zasadnicze typy konstytucyjne: 1) typ oddechowy, cechujący się smukłą postacią, długą klatką piersiową, długimi nogami i ostrym kątem międzybrowowym; 2. typ mięśniowy, cechujący się dobrym rozwojem mięśni, dobrą budową i szerokimi ramionami; 3. typ żołądkowy oznacza się znowu krótką szyją, szeroką i krótką klatką piersiową, szerokim kątem międzybrowowym i dużym brzuchem; 4) typ mózgowy cechuje się silnym rozwojem czaszki przy szczupłej postaci, małych rękach i nogach. Niemiecki podział uwzględnia tylko trzy typy konstytucjonalne: 1) typ asteniczny, odpowiadający francuskiemu typowi oddechowemu i mózgowemu; 2) typ atletyczny, odpowiadający t. mięśniowemu i 3) typ pykniczny, odpowiadający typowi żołądkowemu. Oczywiście podziały te nie są doskonałe, jednak badanie uzdolnień do wyczynów cielesnych a nawet wogóle do wszelkich rodzajów pracy, w dużej mierze może się posługiwać zawsze konstytucyjnymi cechami budowy, jak i jej ogólnymi właściwościami. I tak do ćwiczeń trwałych będą się nadawali ludzie o konstytucji astenicznej.

Badania Kohlrauscha wykazały to naocznie u szybkobiegaczy długodystansowych. Natomiast ludzie o budowie atletycznej nadają się do wysiłków fizycznych ciężkich, ale krótkotrwałych. Zdolność wogóle do tej czy innej gałęzi sportu zależeć będzie również od wzrostu i wagi, temperamentu, charakteru, a także fizjologicznej sprawności narządów wewnętrznych. W badaniach budowy musimy uwzględnić ze szczególną uwagą budowę kośćca, stopę płaską, stan stawów. Badanie mięśni powinno mieć na celu nie tylko stwierdzenie stopnia ich rozwoju, ale głównym jego celem powinno być określenie siły mięśniowej, szybkości występowania zmęczenia i warunków jego występowania.

Zwłaszcza ważnem jest określenie zmęczenia ze względu na konieczność dłuższego czy krótszego odpoczynku. Jako zmęczenie możemy określić tę chwilę, w której występuje niechęć do dalszej pracy, pomimo, iż sama praca może być miłą, lub też stan, w którym praca, z łatwością wykonywana poprzednio, zaczyna wymagać coraz większego wysiłku, a równocześnie daje coraz mniejszy wynik. Fizjologicznie ten stan objawia się osłabieniem, bólami mięśniowymi, niekiedy dusznością, a najczęściej ogólną apatią i sennością. Ignorowanie objawów zmęczenia prowadzi do stanu już patologicznego tak zwanego przemęczenia. Przemęczenie polega na zmianach zwyrodnieniowych w mięśniach przy obniżeniu sprawności mięśnia sercowego, wskutek czego przemęczony osobnik spada do poziomu inwalidy. Doniosłość badania lekarskiego w takich wypadkach tem dobitniej nam się nasuwa.

Reasumując powyższe, dochodzimy do konkretnej wniosku, że badanie lekarskie młodzieży powinno mieć na celu stwierdzenie: 1) czy badany jest klinicznie zdrowy, 2) do jakich ćwiczeń

czeń się nadaje z racji swej budowy fizycznej, swoich właściwości konstytucyjnych i jakie ćwiczenia wywierają na niego najkorzystniejszy wpływ i 3) jakie jest dotychczasowe działanie systematycznie stosowanego ćwiczenia na rozwój jego ustroju, dodatnie czy ujemne.

Na zakończenie przejdę do działania ćwiczeń na organizmy młodociane i ułomne. Wśród młodzieży niedorozwiniętej fizycznie najczęściej spotykamy młodzież wątłą, asteniczną, dla której doniosłe znaczenie posiada wychowanie fizyczne. Wychodząc z tego założenia, opracował Kohlrausch dla asteników młodocianych schemat ćwiczeń, polegający na krótkich, 15—20 minut trwających, dość silnych ćwiczeniach szybkościowych (biegi, gry w piłkę) o wzrastającym natężeniu, po których następuje około czterdziestominutowy odpoczynek. Ćwiczenia te rozpoczynają się ruchami oddechowemi, po których następują szybkie, energiczne ćwiczenia tułowia, krótkie biegi i wyrzuty ramion. Pomiedzy poszczególnymi ćwiczeniami nie wprowadza się przerw, lecz tylko odpowiednie ruchy, pobudzające aparat oddechowy. Ten tok lekcyjny jest, według Kohlrauscha, dobrze widziany przez młodzież i sprzyja rozwojowi przedewszystkiem klatki piersiowej przez ćwiczenia oddechowe. Z ćwiczeń trwałych, według Kohlrauscha, najodpowiedniejsza dla asteników młodocianych jest gimnastyka Klappa, polegająca na ćwiczeniach tułowia i ramion, wykonywanych na czworakach. Zaletą jej jest znaczne odciążenie pracy serca, ze względu na daleko łatwiejsze w tem położeniu krążenie, zwłaszcza żyłne. Również siła, która w pozycji stojącej bywa zużyta na zachowanie równowagi, na czworakach jest wyzyskana dla ruchów tułowia. Z tego też względu, zauważywszy dodatnie strony gimnastyki Klappa dla asteników, wprowadził ją Kohlrausch do swojego systemu i stosuje ją dla młodzieży astenicznej, po przyzwyczajeniu jej do gimnastyki szybkościowej. Stopniowanie ćwiczeń odbywa się w ten sposób, iż w pierwsze dni uprawia się ćwiczenia szybkościowe, następnie wprowadza się codziennie około 30 minut gimnastyki na czworakach, a oprócz tego w niedziele wprowadza się spacer, troskliwie stopniowany i wynoszący od 10 do 20 km. Ćwiczenia te odbywają się przed południem w ostatnich godzinach dnia szkolnego.

Ponieważ astenicy źle znoszą naogół szybkie zmiany w położeniu ciała, należy unikać skoków, szybkich obrotów, gwałtownych pochyleń tułowia, a stosować ćwiczenia o ruchach łagodnych i płynnych. Dlatego też ze sportów możemy polecić astenikom wioślarstwo, krótkie biegi a w zimie sport narciarski i ślizgawkę.

Z chorób dość częstym zjawiskiem u młodzieży jest gruźlica; jeśli proces gruźliczy przebiega czynnie, to wykluczone jest stosowanie ćwiczeń, natomiast pewne rezultaty możemy osiągnąć w gruźlicy nieczynnej i przy powiększeniu gruczołów węzkowych. W tych wypadkach najstosowniej jest zastosowanie gimnastyki

oddechowej, oraz ćwiczeń początkowo zręcznościowych, następnie dopiero niewyczerpujących ćwiczeń szybkościowych, rzutów, krótkich biegów, gry w piłkę i t. p.

Skomplikowanym zagadnieniem jest stosowanie ćwiczeń cielesnych przy zaburzeniach narządu krążenia. Jasną jest rzeczą, że przy niewyrównanych wadach serca niema mowy o żadnem ćwiczeniu cielesnem, podobnie jak i przy schorzeniu mięśnia sercowego. Natomiast praktyka życia sportowego wykazała, że niektóre wyrównane wady serca nie wykluczają uprawiania uciążliwych nawet sportów, a niekiedy pozwalają w nich osiągnąć doskonałe wyniki. Stał się też przy dobrze wyrównanej organicznej wadzie serca, jak niedomykaniu się zastawki dwudzielnej, lub zastawek półksiężycowych tętnicy głównej, lekkie ćwiczenie szybkościowe i tnałe, nie wymagające większego wysiłku, mogą mieć działanie dodatnie, wzmacniające mięsień sercowy. Dobre wyniki otrzymuje się njejednokrotnie przy zastosowaniu ćwiczeń cielesnych przy czynnościowych zaburzeniach serca. Należy jednak zachowywać wielką ostrożność w sposobie i rodzaju ich stosowania i indywidualizować dawkowanie, ponieważ niektóre z tych zaburzeń mogą właśnie zależeć od zbytnej pracy i znużenia mięśnia sercowego i wymagają przede wszystkim spokoju. To też, jeżeli się ma do czynienia z sercem organicznie zdrowem, mięśniem sercowym nieznużonym, wskazane jest stosowanie ćwiczeń cielesnych zwłaszcza u osób młodych, u których w okresie dojrzewania występują niekiedy dolegliwości sercowe pod postacią częstoskurczu, niemiarowości tętna, przykrych uczuć w okolicy serca i t. p.

W tych przypadkach dosyć często słyszy się szmery, zwłaszcza w okolicy tętnicy płucnej, w zależności prawdopodobnie od wielkiej pracy serca w tym okresie, gwałtownego rozwoju aorty wielkiej pobudliwości i emocjonalności tego okresu życia. W tych wypadkach stosowanie ćwiczeń cielesnych daje doskonałe wyniki, ale należy postępować ostrożnie, zarówno w doborze, jak i stosowaniu ćwiczeń.

Ćwiczenia powinno się zaczynać w postaci leżącej i przechodzić potem powoli do ćwiczeń zręcznościowych i szybkościowych, podobnie, jak u asteników.

Kończąc, muszę jeszcze raz nadmienić, że tylko nadzór lekarski rozumnie pojęty, zdolny do należytego segregowania młodzieży i indywidualizowania ćwiczeń potrafi należycie pokierować pędem młodzieży do ćwiczeń cielesnych i sportów oraz zapobiec wszelkim czynnikom szkodliwym, wypaczającym ideę wychowania fizycznego. Z drugiej strony sama młodzież w tych miejscowościach, gdzie znajdują się poradnie sportowo-lekarskie przy Okręgowych Ośrodkach W. F., powinna jak najliczniej do nich uczęszczać, aby, po odpowiedniem zbadaniu przez lekarza-sportowca, usłyszeć z jego ust wszelkie dane, zarówno co do kru-

dycji badanego, jak przyszłości jego w tej czy innej gałęzi sportu, czy też ćwiczeń cielesnych.

dr. S. Zdanowski

kpt. lek.

Niebezpieczeństwo ogniowe w szkołach.

Można powiedzieć, bez zbytej w tem przesady, że obecnie większość sal szkolnych wypełnia się wprost „po brzegi“, co jest wynikiem dotkliwego braku budynków szkolnych z jednej strony, a z drugiej znów redukcji wśród personelu nauczycielskiego. Musiano nawet znacznie podnieść dopuszczalne maximum młodzieży w jednej klasie — tak, że nierazdo liczba uczącej się młodzieży w jednej klasie dochodzi do liczby siedemdziesięciu. Chwila rozpoczęcia drugiego półrocza wysuwa znowu zagadnienie bezpieczeństwa pożarowego w szkołach.

Nie trzeba wszak chyba dowodzić, że groza powstania pożarów zagraża gmachom szkolnym w stopniu równym, a bodaj czy nie większym nawet, jak we wszystkich innych budynkach. W samych budynkach szkolnych pożary powstawać mogą z najróżnorodniejszych przyczyn zwykłych, jak np. przegrzanie pieca, wadliwa konstrukcja przewodów kominowych, nieostrożne obchodzenie się z ogniem, krótkie spięcie i t. p.

Pozatem zaś budynkom szkolnym zagrażać może niebezpieczeństwo pożaru z zewnątrz od budynków sąsiednich, które właśnie często przedstawiają szczególne niebezpieczeństwo pożarowe.

Ileż to razy spotyka się w bezpośrednim sąsiedztwie budynków szkolnych fabryki, wytwórnie lub składy materiałów łatwopalnych i t. d.

Kronikę pożarowe w kraju i zagranicą zanotowały już liczne wypadki pożarów w budynkach szkolnych, a ich skutki bywały nieraz bardzo tragiczne i to głównie z powodu paniki, jaka w wypadku pożaru z łatwością może wyniknąć.

Uchronić szerokie rzesze młodzieży szkolnej przed nieobliczalnymi wprost następstwami wynikłej klęski pożarowej przez największe unieszkodliwienie powstawania pożarów, przez zapewnienie warunków jaknajszybszego stłumienia powstałego pożaru w zarodku, wreszcie przez wykluczenie powstawania paniki wśród młodzieży, zaskoczonej faktem pożaru — oto wdzięczne zadanie nauczycielstwa.

Aby zapewnić warunki jaknajłatwiejszego stłumienia w zarodku powstałego pożaru, trzeba, w zależności od stopnia niebezpieczeństwa budynku szkolnego, zaopatrzyć go w odpowiednie środki gaśnicze, które muszą być perjodycznie kontrolowane.

Nie należy również zaniedbywać odpowiedniego przygotowania personelu nauczycielskiego i ucznia do radzenia sobie

w razie potrzeby, przyczem tworzenie specjalnych drużyn ratowniczych wśród samej młodzieży wydaje się być rzeczą ze wszelkich miar wskazaną.

Wreszcie, aby wykluczyć powstawanie wśród młodzieży paniki, trzeba ją specjalnie wyszkolić w umiejętności zachowania się w razie wybuchu pożaru, a w szczególności jaknajszybszego opuszczania budynków szkolnych. Do jak pomyślnych rezultatów w tym zakresie dojść można, dowodzi fakt, że w jednej ze szkół w Brześciu n.B., gdzie wprowadzono już szkolenie szybkiego opuszczania murów szkolnych, 1600 dzieci mogło opuścić w najzupełniejszym porządku budynek szkolny w ciągu 4-ch minut.

W szczególności obowiązek troski o bezpieczeństwo młodzieży szkolnej w danej szkole spada w pierwszej mierze na barki kierowników szkół.

Byłoby wreszcie nad wszelki wyraz pożądane przeprowadzanie w szkołach pogadanek o grozie klęsk pożarowych i o sposobach ich unikania.

Tak samo wydaje się rzeczą ze wszelkich miar wskazaną, aby próbne alarmy pożarowe przeprowadzane były nieraz z jednoczesnym przybyciem straży pożarnej, co pozwoliłoby ułożyć zgóry, szczególnie w większych budynkach szkolnych, warunki rozwijania akcji ratunkowej przy jednoczesnym opuszczaniu gmachu przez młodzież. Łatwo sobie bowiem wyobrazić, jakle to zamieszanie mogłoby powstać wówczas, gdy dążąca do wyjść i zatarasowująca je młodzież uniemożliwiałaby strażakom dostanie się do wnętrza budynku, rozwinięcie linji węzowych i t. p. Działwa szkolna musi się otrzaskać z widokiem strażaków i wiedzieć, jak się ma zachowywać, aby nie przeszkadzać im w pracy. Strażacy zaś muszą być przygotowani do takiego rozwinięcia akcji ratunkowej, aby znów oni, podjeżdżając z narzędziami i rozstawiając je, nie stwarzali niebezpieczeństwa dla działwy lub nie utrudniali jej opuszczania budynku.

Podjmując powyżej omówione w ogólności prace w zakresie bezpieczeństwa młodzieży szkolnej, musimy być świadomi, że przez to nietylko uchronimy działwę od nieobliczalnych skutków mogącego powstać pożaru lub paniki, ale nadto zaszczerpiemy przyszłym obywatelom zrozumienie zasad ostrożności ogniowej. Poza to stosowanie alarmów pożarowych ma też wielkie znaczenie wychowawcze --- przyswaja poczucie karności i znaczenie podporządkowywania się woli jednostki, która kieruje liczebniejszym zespołem w razie niebezpieczeństw, grożących życiu. Stosowanie alarmów pożarowych wyrabiać będzie w młodzieży zimną krew i panowanie nad sobą, czynności nieodzowne dla każdej jednostki, która w życiu stanąć może nieraz w obliczu katastrofy i której ratunek zapewnia zazwyczaj panowanie nad sobą, szybkość orientacji i szybkość działania.

B. P.

st. instr. pożarn.

Szkoła rolnicza w Duboi.

„Trzeba nam oświaty ogólnej, by umysły nasze bystrzej patrzyły na świat, a serca goręcej miłowały człowieka. Trzeba nam oświaty rolniczej, byśmy owocniej pracowali na zagonach ziemi ojczystej — na pożytek własny i chwały Ojczyzny. Taką oświatę daje Szkoła Rolnicza”.

Z chwilą wskrzeszenia Państwa Polskiego zaczyna się rozwój ludowych szkół rolniczych, które powstają jedna po drugiej na zasadzie ustawy z dnia 9-go lipca 1920 roku. Przed wojną mieliśmy na ziemiach polskich zaledwie kilka szkół rolniczych; dzisiaj mamy ich już przeszło 100, z czego 5 szkół przypada na Polesie (3 męskie i 2 żeńskie).

Jedną ze szkół męskich jest Szkoła Rolnicza w Duboi, położona w centrum Polesja, w powiecie pińskim, 5 km. od stacji Juchnowicze (poczta Juchnowicze). Szkoła ta powstała z prywatnej fundacji p. Marji Wydzdżyny, która na ten cel ofiarowała ośrodek swego majątku ze starym dworem i kaplicą oraz 140 ha ziemi.

Szkoła ta przeznaczona jest dla młodzieży wiejskiej od 16 lat wżwyż i ma na celu zawodowe przygotowanie rolnika do samodzielnej pracy na roli, oraz wychowanie świadomych swoich obowiązków obywateli kraju.

Niełatwe zadanie ma personel nauczycielski szkoły, ażeby podczas 11-miesięcznego kursu dać swym wychowankom najważniejsze wiadomości fachowe i umiejętności rolnicze, hodowlane, ogrodnicze i pszczelnicze, a także uzupełnić zasób ich wiadomości z zakresu nauk ogólnokształcących i obywatelskich.

Prócz tego, w programie szkoły dubojskiej uwzględniona jest w szerszym zakresie nauka i praktyka rybactwa, które ma wielkie widoki rozwoju na Polesiu.

Nauka w szkole trwa od 20-go stycznia do połowy grudnia z małą tylko przerwą na święta Wielkanocne. Wakacyj letnich niema. Pracy uczniowie mają sporo: 6 godzin lekcyj i 3—4½ godzin zajęć praktycznych. Czas wolny i święta wykorzystane

są na przysposobienie wojskowe (przechodzą 2 stopnie), ćwiczenia Ochotniczej Straży Pożarnej, gry sportowe, czytanie pism, słuchanie radła, zebrania koleżeńskie, prace w spółdzielni uczniowskiej, teatr amatorski, śpiewy i zabawy oraz bliższe i dalsze wycieczki, z których jedną do zachodniej Polski trwa zwykle tydzień lub dłużej. Uczniowie obowiązani są mieszkać w internacie szkolnym, pokrywając koszta utrzymania, które w przyszłym roku szkolnym przewidziane są na 25—30 zł. miesięcznie. Niezależnie mają możność ubiegać się o stypendja na częściowe lub całkowite pokrycie tych kosztów. Szkoła pobiera tylko wpisowe w sumie 5 zł., pozatem nauka dla wszystkich jest bezpłatna. Od kandydatów wymagane jest ukończenie przynajmniej 4-eh oddziałów szkoły powszechnej oraz ukończenie 16 lat. Wiek wzwyż nieograniczony. Szkoła miała także uczniów żonatyh. Starsi uczniowie są cennym materiałem, gdyż naukę traktują bardziej poważnie, a po powrocie do domów, jako bardziej samodzielni, mają więcej sposobności zastosowania w praktyce zdobytych w szkole umiejętności.

Od wychowanków swych, którzy wróca na wieś, szkoła wymaga corocznych sprawozdań z ich pracy, udzielając im wzajemian wszelkich fachowych porad i pomocy.

Szkoły rolnicze były dotychczas pod zarządem Ministerstwa Rolnictwa, od lipca zaś r. ub. przeszły do Ministerstwa W. R. i O. P. Wpływie to niewątpliwie na ściślejszą współpracę szkół rolniczych ze szkołami powszechnymi, z pośród uczniów których rekrutują się kandydaci do szkół rolniczych. Zarówno szkoły powszechne, jak i szkoły rolnicze dążą do podniesienia kultury kraju. Ponieważ wieś polska jest nawskroś rolnicza, więc jej dobrobyt i kultura nie mogą się podnieść bez jednoczesnego podniesienia kultury rolniczej.

To też w dobrze rozumianym interesie Państwa Szkoła Rolnicza w Duboi zwraca się do nauczycielstwa szkół powszechnych z apelem o polecenie jej swych zdolniejszych wychowanków. Chodzi zaś przede wszystkim o tych, którzy po ukończeniu szkoły powrócą do domu i zdobyte w niej wiadomości fachowe zastosują w swem gospodarstwie oraz wezmą czynny udział w życiu społecznem wsi.

Przy rozpatrywaniu podań kandydatów szkoła przywiązuje szczególną wagę do załączonej opinii nauczycieli szkół powszechnych.

Mamy nadzieję, że, skłaniając młodzież do wyjazdu do szkoły rolniczej, Nauczycielstwo zyska w niej później wydatną pomoc w prowadzeniu oświatowej pracy pozaszkolnej, w rozszerzaniu swych dodatnich wpływów na otoczenie i czynnego pośrednika w kształtowaniu stosunków między wsią a szkołą.

Zarząd Szkoły Rolniczej w Duboi odwrotną pocztą udziela wszelkich informacji, zawsze zaś chętnie i życzliwie wita wszystkich zwiedzających Szkołę.

S. Ł.

Z CZASOPISM:

„POLONISTA“, dwumiesięcznik, zeszyt VI. — Październik—Listopad 1932. Cały zeszyt poświęcony jest pamięci Stanisława Wyspiańskiego. Prócz artykułów i karty dedykacyjnej, zawiera portret Poety oraz wyjątki z listów, które dają obraz rozwoju indywidualności Wieszcza.

Leon Płoszewski w art. p. t. „Lektura Wyspiańskiego w szkole średniej” stawia podwójny cel: „powinniśmy dać poznać historyczno-narodowe znaczenie twórczości Wyspiańskiego oraz jej wartości historyczne“. Wyspiański był wyrazem, a równocześnie współtwórcą doniosłej zmiany w psychice polskiej; był On Polakiem w duchu niepodległym, nie uznającym żadnej lojalności ani kompromisów, tworzył i działał „jakby już Polska wszystka wstała... w dawnych swoich dolach“.

Pod względem artystycznym Wyspiański obok Słowackiego jest drugim filarem narodowego teatru polskiego.

Szkola powinna obie te strony w miarę możności wskazać. Czytać należy w całości lub w fragmentach te utwory, które owo podwójne oblicze Wyspiańskiego najlepiej uprzytomniają. Czytanie utworów Wyspiańskiego następuje dwie trudności. Pierwszą jest ta, że „Wesele“ i „Wyzwolenie“ nie przemawiają do duszy dzisiejszego pokolenia tak, jak do dawniejszego. Zadaniem nauczyciela byłoby rozbudzenie poczuciem historycznej doniosłości tych utworów i otworzyć młodzieży oczy na to, co w nich i dla obywatela dzisiejszego wolnego państwa pozostało żywe. Druga trudność polega na tem, że utwory Wyspiańskiego nie są przystępne i łatwe. Rada na to jest jedna: nie wszystko w Wyspiańskim należy wyjaśniać intelektualnie, niech się uczniowie poddadzą sugestji i czarowi poezji.

W dalszym ciągu autor artykułu zastanawia się, w jaki sposób można uniknąć jednostronności w pojmowaniu Wyspiańskiego i jak uchronić się od nadmiaru lektury w klasie VIII oraz podaje możliwości nawiązań między krótszemi utworami i frag-

mentami Wyspiańskiego, czytanej w klasach poprzednich, a materiałem lektury danej klasy.

Następny artykuł podaje „Wykaz materiałów do lektury i obchodów szkolnych“ w związku z uroczystością ku czci St. Wyspiańskiego.

Dr. Janina Helm-Pirgowa w artykule „Wesele“ Wyspiańskiego jako lektura w klasie ósmej“, przytacza powody, dla których „Wesele“ powinno być lekturą podstawową, a następnie omawia sposób opracowania tego utworu w klasie VIII.

Po przeczytaniu „Wesela“ i po zaznajomieniu się z bibliografią, dotyczącą Wyspiańskiego, uczniowie referowali następujące zagadnienia:

1. Geneza „Wesela“ według materiałów w wyd. Płoszewskiego.

2. Tło (scena i akcesorja).

3. Inteligencja w „Weselu“.

4. Lud w „Weselu“.

5. Idea „Wesela“.

6. Forma „Wesela“.

7. Czy „Wesele“, moim zdaniem, jest aktualne.

W dalszym ciągu artykułu następuje sprawozdanie i ogólne uwagi w związku z oceną tej lekcji.

Blanka Kutnerówna, „Warszawianka“ i „Wesele“ w teatrze szkolnym“.

Autorka na wstępie artykułu zastanawia się, dlaczego inscenizacja dzieł Wyspiańskiego natrafia na takie trudności i omawia „dwa... podejścia“ do wystawienia na scenie dzieł Poety. Następnie p. B. K. daje wyczerpujące wskazówki, jak dzieci szkolne mogą odegrać „Warszawiankę“ i „Wesele“.

Dr. Juliusz Saloni,

„Jak korzystać z wydań szkolnych „Warszawianki“ i „Nocy Listopadowej“ S. Wyspiańskiego.

Autor tego artykułu wydał obydwie te dzieła w swoim opracowaniu, jako tomiki nr. 38 i 36 Wielkiej Biblioteki w wydaniu Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska“ — a tutaj daje cenne wskazówki, jak opracować z uczniami w szkole te dwa utwory, posługując się opracowaniem, zamieszczonym w obu tych książeczkach.

Dział informacyjno-literacki, zawierający „Dwie Legendy“, artykuł Dra Tadeusza Makowieckiego i „Wyspiański—malarz“ artykuł Jana Durra zamyka całość zeszytu.

„ROBOTY RĘCZNE I RYSUNKI“ — dwumiesięcznik — organ Sekcji Nauczycieli Robót Ręcznych i Rysunków Z. N. P. Zeszyt 4, Wrzesień—Październik 1932 r.

Zeszyt otwiera ciąg dalszy artykułu *J. Lejenné'go*, dyr. szko-

ły Nr. 4 w Brukseli, p. t. „Chromoplastyka w nauczaniu rysunku“. Omówione zostały: rysunek z natury, studjowanie kierunków w przestrzeni i studjowanie proporcji.

Autor zwraca uwagę na sposób ustawiania modeli, sposób cieniowania i uważa jako niezbędne nauczyć widzieć barwy, światła i cienie, które są etapem przejściowym z rysunku dwuwymiarowego do trójwymiarowego. Studjowanie kierunków w przestrzeni ćwiczy na modelach dużych, np. dachy, mansardy i t. p., widziane z okna (raczej okna służą za linje styczne do studjowania kierunków).

Następny artykuł *Czesława Karpa* p. t. „Nauczanie pisma“, referat zjazdu — zajmuje się rodzajami stosowanego dziś pisma, omawia pismo elementarzy i spotykane w nich ilustracje. Autor uzasadnia niepraktyczność i szkodliwość wprowadzania dwutorowości w nauczaniu pisma.

M. Sowiński w końcowym artykule „Kajak szkolny“ podaje omówienie prac przy wykończeniu kajaka. Znaleźć tam można wykonanie schówka na ubranie, podłogę, siedzenia, oparcie, oraz rysunki i opis wykonania wiosel.

M. Rudzińska w artykule p. t. „Szczegółowy rozkład materiału nauki szycia i kroju w szkołach powszechnych“ budzi szczególne zainteresowanie nauczycielek do robót ręcznych, gdyż podaje bardzo ciekawie ujęty i opracowany rozkład dla oddz. III i IV. Redakcja zapowiada w następnym zeszycie, że ukaże się c. d. rozkładu, t. j. dla oddz. V, VI i VII.

M. Bereźniewiczowa opisuje — „Naukę kroju i szycia w szkołach powszechnych“ i podaje sposoby wykonania oraz rysunki różnych spódnic.

W. Pogonowska: „Sztuka w życiu dziecka“. Ciekawe spostrzeżenia co do rozwoju upodobań i przeżyć dziecka od najmłodszych lat, oraz jego rysunku naprowadzają autorkę do twierdzenia, że należy kształcić dziecko w kierunku artystycznym i rozwijać jego w tym kierunku zdolności jaknajwcześniej.

Poza tem w zeszycie znajdują się wiadomości z życia Sekcji, sprawozdanie ze zjazdu Tow. Miłośników Robót Ręcznych w Warszawie oraz komunikaty Zarządu N. R. R. i Rys.

M. P.

NOWE WYDAWNICTWA:

KORBUT *Gabriel*. Literatura Polska od początków do wojny światowej. Książka podręczna informacyjna dla studjujących naukowo dzieje rozwoju piśmiennictwa polskiego. Wydanie drugie, powiększone. Warszawa, skład główny w Kasie im. Mianowskiego. Tom I. Od wieku X do końca XVII. Warszawa, 1929, str. XII, 621; T. II. Od wieku XVIII do r. 1820. Warszawa, 1929, str.

439. T. III. Od roku 1820 do roku 1863. Warszawa, 1930, str. 607. T. IV. Od roku 1864 do r. 1914. Warszawa, 1931, str. 378.

Jest to drugie wydanie znanego powszechnie dzieła, pomnożonego obecnie o tom 4-ty, obejmujący okres od r. 1864 do wybuchu wojny światowej (literatura pozytywistyczna i neoromantyczna). Publikacja objęła zatem całokształt literatury polskiej, od początku do czasów niemal ostatnich. Tom czwarty jest pierwszą próbą bibliograficznego ujęcia okresu czasów najnowszych od powstania styczniowego po rok 1914. Już choćby z tego powodu zasługuje na baczność uwagę i szczególne budzi zaciekawienie. Bo, jeżeli w poprzednich tomach miał autor do dyspozycji prace poprzedników, w ostatnim sam zupełnie musiał torować sobie drogę w terenie, całkowicie nieprzygotowanym. Autor, przedstawiając rozwój literatury i przegląd badań nad nią, dzieli materiał na okresy i grupy i w ich obrębie rozmieszcza poszczególnych pisarzy. Posługuje się metodą bio-bibliograficzną, jakkolwiek dzieła swego nie uważa ani za słownik biograficzny, ani za bibliografię historii literatury polskiej; określa je natomiast, jako „podręczną książkę informacyjną“, przeznaczoną dla studujących naukowo dzieje piśmiennictwa polskiego. Wyszedłszy z tych założeń, nie traktuje przedmiotu wyczerpująco, ale stosuje selekcję i stara się podać rzeczy istotnie ważne, mające znaczenie dla charakterystyki pisarza i jego twórczości. Można polemizować z autorem co do kryterjum doboru pisarzy albo metody bibliograficznej, jednakże nie ulega żadnej wątpliwości, że dzieło Korbuta jest książką, która wszystkim badaczom literatury oddaje bardzo dobre usługi. „Literatura Polskiej“ nie może zabraknąć w żadnej poważniejszej bibliotece, a kandydaci, zasiadający do egzaminów bibliotekarskich, powinni zaznajomić się dokładnie z jej układem i metodą opracowania.

POLSKA BIBLIOGRAFJA LITERACKA.

Obok dzieła Korbuta („Literatura Polska“, t. 1-r.), obejmującego całokształt literatury polskiej (od czasów najdawniejszych do roku 1914-), mamy do dyspozycji w dziedzinie badań literackich inne wydawnictwa bibliograficzne, które jednak nie zawsze dostatecznie są wyzyskiwane. Zwrócić należy na nie uwagę zarówno z powodu ich charakteru (ciągłość lub perjodyczność wychodzenia), jak i metody opracowania, która, uwzględniając literacką zawartość czasopism, rozszerza ramy Korbuta, uzupełnia go i pomnaża. Bieżącą bibliografię polonistyczną, bardzo sumienne i metodycznie redagowaną przez Piotra Grzegorzycyka, ogłasza stale warszawski miesięcznik „Ruch Literacki“ (od roku 1926). Niektóre jej roczniki (za r. 1928 i 1929) wyszły w osobnych oddziałkach, co dla korzystających z niej jest wielkiem udogodnieniem. Bibliografia ta daje perjodyczny, rozumowany przegląd badań nad literaturą polską, rejestrującą prace, wydane osobno, oraz artykuły w czasopismach i niektórych dziennikach. Kto pragnie

śledzić ruch naukowy w dziedzinie polonistyki, znajdzie w niej doskonale źródło informacji. Ale nie jest to źródło wyczerpujące. Poza rejestracją pozostaje mianowicie cała bieżąca literatura piękna, która nie mieści się w ograniczonych ramach biblijografji „Ruchu Literackiego“.

Znacznie szerzej traktowała przedmiot biblijografja, ogłaszana przez lwowski „Pamiętnik Literacki“. Za główne zadanie postawiła ona sobie zebranie rozproszonego po czasopiśmiech polskich materiału z zakresu literatury pięknej i krytycznej. Opracowano w ten sposób lata: 1901, 1902, 1903*. Później przekształciła się ona w „Biblijografję historii literatury i krytyki literackiej polskiej“, która uwzględniała beletrystykę o tyle tylko, o ile była przedmiotem badania naukowego. Tą metodą opracowano lata 1904—1909, oraz rok 1922*. Nawiązaniem do pierwotnych założeń biblijografji literackiej, wraz z rozszerzeniem jej zakresu na druki, wydane osobno, jest biblijografja za rok 1919*, 1920, 1925*. Praca nad wypełnieniem pozostałej luki (1910—1918, 1921, 1923, 1924) i nad biblijografją lat najnowszych (1925—1930*) jest obecnie w toku.

Biblijografja typu „Pamiętnika Literackiego“, w postaci, jaką z kolei w drodze ewolucji przyjęła, jest ważnem źródłem informacji w badaniach nad literaturą polską; zwracamy przeto na nią uwagę zainteresowanych.

ZAJMUJĄCE CZYTANKI. Serja II polskich autorów. 12 tomików po 4 miesięcznie w prenumeracie od października 1932 r. Kwartalnie zł. 5—za 12 tomików wraz z przesyłką. Miesięcznie zł. 2—za 4 tomiki wraz przesyłką. Pojedynczo 70 gr. za każdy tomik bez przesyłki.

Nr. 72. *Michał Arct jr. Gadające źródło.* Młody Jurek Krempiński z zaparciem się siebie walczy o uratowanie rodzinnego majątku. Jego bowiem ukochane Horodniki mają przejść w ręce obce, wskutek wielkiego zadłużenia oraz intryg podstępного sąsiada. Jurek jedyny szybki i skuteczny ratunek widzi w odnalezieniu *Gadającego Źródła*, w którym domyśla się nadzwyczaj silnych wód

x) Biblijografja literacka za rok 1901. Zestawili E. Dubanowicz i St. Kossowski (Lwów 1902); ...za rok 1902: St. Kossowski (Lwów 1904); ...za rok 1903: J. Koller („Pamiętnik Literacki“, t. 3).

xx) Biblijografja historii literatury i krytyki literackiej polskiej za rok 1904 zestawili St. Wasylewski (Lwów, 1906), ...za rok 1905: St. Vertel (Wierczyński) (Lwów, 1907); ...za rok 1907; ... za rok 1906: St. Lempicki (Lwów, 1909); ... za rok 1907: K. Krzysztofowicz i E. Rosenfeld (Lwów, 1911); ...za rok 1908—1909: R. Vertel (w druku), Biblijografja literatury polskiej za rok 1922. Opracował St. Vertel-Wierczyński (Lwów, 1925).

xx) Biblijografja literatury polskiej za rok 1919. Opracował St. Vertel-Wierczyński (Lwów, 1926).

xxx) Biblijografja za lata 1920—1925, opracowana przez studentów Uniwersytetu Lwowskiego, znajduje się w rękopisie.

xxxx) Pracują nad nią zbiorowo studenci Uniwersytetu Poznańskiego

mineralnych. Niestety źródło to odkrył wcześniej ów sąsiad i ono jest właśnie celem jego zabiegów.

Na tem tle rozwija się żywa, zwarta i konsekwentna akcja, w której czytelników z każdą chwilą więcej podniecają dramatyczne przejścia bohatera i przeszkody, zatrzymujące go w drodze do celu. Książeczka to niewielka, lecz zawiera takie bogactwo treści, że starczyłoby jej na dużych rozmiarów powieść.

Nr. 74. *Adam Darkowski. W śnieżnym więzieniu.* Rozpoczęła się zima, więc bardzo na czasie ukazała się ta książeczka. Treścią jej są przygody trzech młodych narciarzy w Tatrach Zachodnich. Autor zna dobrze Tatry i potrafi oddać ich urok. Jego góry skrzą się nieskalaną bielą śniegu, płomienieją w słońcu, niemal żyją. Sądzić należy, że po zapoznaniu się z książeczką wielu czytelników zapragnie pójść śladem dziarskiej i tryskającej energią młodzieńczą trójki.

Stefan Papée, „*Wielkopolska Wczoraj i Dziś.* Lwów nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych (ul. Kurkowa, 21), 1933, str. 234+3 k. ntb, in 8%, 20 ilustracyj.

Autor w sposób przystępny i zwiezły przedstawił krajobraz, stosunki etnograficzne i dzieje Wielkopolski od zarania, poprzez epokę rozkwitu w XV i XVI w. i okres niewoli pruskiej do chwili scalenia się z Macierzą i odrodzenia. Całość potraktowana wszechstronnie, daje obraz życia społeczeństwa wielkopolskiego i trafnie ujmuje jego charakterystykę.

Publikacja ta stanowi wstęp do następnych monografij innych regionów Rzpltej i jest niezbędnym podręcznikiem do należytego poznania kraju.

ODPOWIEDZI REDAKCJI:

Oszal Ignacy, Iwacewicz. Nie pójdzie! Może w przyszłości da się częściowo wykorzystać. Zachęcamy do systematycznego i z dnia na dzień zapisywania swych obserwacyj i nasuwających się uwag z codziennej praktyki pedagogicznej. Zapisanie jest równoznaczne z ocaleniem od zapomnienia nieraz bardzo trafnej myśli. Z czasem tak prowadzony dziennik może ułatwić szersze i głębsze rozwinięcie refleksyj.

INSTYTUT WYDAWNICZY

Ligi Morskiej i Kolonjalnej (Warszawa, Nowy-Świat 35)

poleca następujące prace:

<i>St. Kwaśniewski</i>	—	Kilka uwag o żegludze śródlądowej w Polsce	zł. 0,75.
<i>Bronisław Sotkowski</i>	—	Przemysł i handel rybny na wybrzeżu	zł. 1,50.
<i>J. Borowik</i>	—	Trzeba ruszyć z miej- sca sprawę rozwoju ry- bactwa morskiego	zł. 0,25.
<i>Kazimierz Demel</i>	—	Narzędzia i metody ło- wu ryb	zł. 0,50.
<i>M. B. Lepecki</i>	—	Opis stanu Espirito San- to	zł. 3,00.
<i>F. Rostkowski</i>	—	Zarys organizacji przed- siębiorstw żeglugi mor- skiej	zł. 1,50.
<i>Edward Słoński</i>	—	Zaślubiny Polski z mo- rzem zł. 1 — w opr.	zł. 1,50
<i>H. Bagiński</i>	—	Zagadnienie dostępu Polski do morza	zł. 4,00.
<i>E. Kwiatkowski</i>	—	Polska na morzu	zł. 0,50.
<i>E. Kwiatkowski</i>	—	Trzymajmy się morza	zł. 0,50.
<i>J. Korwin-Kamieński</i>	—	Zagadnienie morskie w Polsce	zł. 1,00.
<i>Z. Dunin-Marciukiewicz</i>	—	Polska i jej dostęp do morza w świetle histo- rycznym, etnograficz- nym i gospodarczym	zł. 1,00.
<i>St. Poraj</i>	—	Pomorze a Polska we wczesnej dobie dziejo- wej	zł. 1,00.
<i>A. Dębczyński</i>	—	Dwa lata w Kongo	zł. 6,50.
<i>Józef Szczepański</i>	—	Z dziejów marynarki w Polsce przedrozbiorowej	zł. 0,25.
<i>Józef Szczepański</i>	—	Powrót na odwieczny nasz Bałtyk	zł. 0,25.
<i>Jerzy Kurnatowski</i>	—	Ustrój polityczny Fran- cji	zł. 0,50.
<i>Adam Uziembło</i>	—	Nasza przeszłość i przyszłość na morzu	zł. 0,25.
<i>K. Głuchowski</i>	—	Wśród pionierów pol- skich na Antypodach	zł. 4,00.

A. Rylke	—	Morze to nowy teren pracy dla robotnika polskiego	zł. 0.20.
		Gra towarzyska „Bitwa morską“ (dla członków L. M. i K. — zł. 4)	zł. 5.00,
Z. J. Tyssel	—	„Pod ojczyzną banderą“	zł. 3.00.
B. Krzywiec	—	Sprawa obrony morskiej w Polsce w przeszłości i obecnie	zł. 1.20.
M. Fułarski	—	Kryzys emigracyjny, a polska polityka kolonialna	zł. 1.00.
Fr. F. Łyp	—	Wiadomości o wysokim płaskowyżu Angoli	zł. 1.20.
G. Orlicz-Dreszer	—	Program Ligi Morskiej i Kolonialnej	zł. 0.25.
H. Tetzlaff	—	Zagadnienia morskiej polityki Polski	zł. 0.50.
W. Rosiński	—	O zamorski program gospodarczy Rzeczypospolitej	zł. 0.50.
L. Gustowski	—	Na morze, Gdańsk, Gdynia	zł. 3.50
“	—	Od Warszawy do Sahary	zł. 4.00.
Dr. A. Jarzyna	—	Peru	zł. 1.50
J. Rummel	—	Gdynia port polski 1927 rok	zł. 2.50.
S. Skarżyński	—	25778 km. ponad Afryką	zł. 6.60.
S. Wojciechowski	—	Flota handlowa w Polsce, 1927 n.	zł. 0.25.
Fr. Łyp	—	Angola	zł. 4.00.
“	—	Brazylja	zł. 3.50
St. Zieliński	—	Słownik pionierów cz. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7a	zł. 0.50.
W. Stopczyk	—	Handel międzynarodowy na Bałtyku	zł. 13.00
K. Smogorzewski	—	Propaganda korytarzowa zagranicą	zł. 2.50.
A. Siebeneichen i H. Strassburger	—	Spór o Gdynię	zł. 15.00,
Prace zbiorowe pod redakcją:			
J. Borowska	—	Obrona Pomorza	zł. 33.00
“	—	Polskie Pomorze, t. I.	zł. 25.00.
“	—	Przeciw propagandzie korytarzowej	zł. 10.00.

NASZ SKLEP — URANIA

Spółka Akcyjna

HURTOWE SKŁADY PAPIERU i POMOCY NAUKOWYCH.

CENTRALA: WARSZAWA -- SIENNA 15
ODDZIAŁ w BRZEŚCIU nad BUGIEM
 ul. 3-go Maja 5 -- tel. 109.

DOSTAWA PAPIERU I MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH do
 BIUR RZADOWYCH, KOMUNALNYCH i PRYWATNYCH.
 POMOCE NAUKOWE WŁASNEGO WYROBU DLA SZKÓŁ
 WSZELKIEGO TYPU.

Na składzie świadectwa szkolne oraz druki zniżek kolejowych

WAŻNE DLA GEOGRAFÓW!

Wychodzi z druku komplet przyrządów do poglądowego nauczania geografii matematycznej (kl. II gimn. i V oddz. szk. powsz.) pomysłu prof. M. Ćwikiewicza.

- Nr. 1 uzmysławia zmianę długości dni i nocy, czasu, wschodu i zachodu, górowania i zenitnego położenia słońca w zależności od pór roku.
- Nr. 2 „ „ zagadnienie czasu słonecznego, umówionego i granicy zmiany dat.
- Nr. 3 „ „ dla czego prostopadłe promienie silniej grzeją, określanie szerokości w/g gwiazdy polarnej, górowania słońca w dn. 21.III 23.IX i innych.

Do każdego przyrządu dołączone są typowe ćwiczenia, które z przyrządem uczeń samodzielnie wykonuje. Zamawiać przyrządy można w Wyd. „Lumen“, Wilno, Witoldowa 33a. Cena egzempl. bezpośrednio w wyd. 70 gr. w sklepach 1 zł.

Przyrząd Nr. 1 już ukazał się w druku. Można go nabywać w Brześciu w sklepach „Tania Książka“ i „Nowy Świat“

Odbito w Druk. „Literackiej“ w Brześciu nB. ul. 3-go Maja 3
 z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego,